

БМТ ВА ЎЗБЕКИСТОН

Ривожланиш йўлидаги ҳамкорлик

UNDP
UNFPA
UNICEF
WHO
UNESCO
UNODC
UNAIDS

БМТ ва Ўзбекистон:

ривожланиш йўлидаги ҳамкорлик

Тошкент 2007

Ушбу нашр БМТнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси томонидан тайёрланди

Гуруҳ раҳбари: Нигина Бойқобулова (БМТ)

Муҳаррирлар гуруҳи: Наргиза Жўрабоева (БМТ), Азиза Асқарова (БМТРД), Максим Фазлитдинов (UNFPA), Бобур Турдиев (ЮНИСЕФ), Зокир Хўжаев (ЖССТ), Комилжон Каримов (ЮНЕСКО), Галина Фомаиди (ЮНОДК), Азиз Худобердиев (ЮНЭЙДС)

Дизайн: Сергей Абатуров

Суратлар: Муаллифлар рўйхатини 72-бетда қаранг

© БМТ ваколатхонаси, Тошкент шаҳри, 2007 йил

Ўзбекистон Бирлашган Миллат Ташкилотига 1992 йили янги суверен, мустақил давлат сифатида аъзо бўлди. Бир йилдан сўнг Тошкентда БМТ ваколатхонаси очилди. Айти пайтда Ўзбекистонда БМТнинг етти дасури, жамғармаси ва агентлиги - БМТ Ривожланиш дасури (БМТРД), БМТ Аҳолишунослик жамғармаси (UNFPA), БМТ Болалар жамғармаси (ЮНИСЕФ), Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖССТ), БМТ Таълим, фан ва маданият бўйича ташкилоти (ЮНЕСКО), БМТ Гиёҳванд моддалар ва жиноятчилик бўйича бошқармаси (ЮНОДК) ва БМТнинг ОИВ/ОИТС бўйича қўшма дасури (ЮНЭЙДС) фаолият кўрсатмоқда. БМТ тизимининг Ўзбекистондаги ташкилотлари биргаликда ишламоқда ва ўз саъй-ҳаракатларини мамлакатда амалга оширилайётган ислохотларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга қаратмоқда.

С Ў З Б О Ш И

БМТнинг Ўзбекистонда фаолият юритаётган агентликлари томонидан ҳамкорликда тайёрланган ушбу нашрни тақдим этишдан мамнунман.

Мазкур нашр БМТнинг мамлакат тараққиётига ва Мингйиллик ривожланиш мақсадларига эришиши борасида кўрсатаётган ёрдамига оид қисқача шарҳни ўз ичига олган. Бу ерда келтирилган маълумотлар БМТнинг Ўзбекистондаги агентликлари гуруҳи ривожланишнинг деярли барча жабҳаларига жалб қилингани ва шу тариқа мамлакат аҳолиси фаровонлигини янада юксалтириш борасида амалга оширилаётган хайрли ишларга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшаётганининг яна бир тасдиғидир.

БМТнинг ушбу нашрда номлари қайд этилган агентликлари аҳоли турмуш даражаси ва кўрсатилаётган ижтимоий хизматлар сифатини янада ошириш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва Ўзбекистондаги ноёб маданий меросни асраб-авайлаш билан боғлиқ кенг қўламли масалаларни қамраб олган дастурларнинг ижросини таъминлашда фаол иштирок этмоқда. Бу борадаги ишлар кўплаб ҳамкорлар, жумладан ҳукумат, вазирликлар, донор ташкилотлар, фуқаролик жамияти институтлари, илмий муассасалар ва оммавий ахборот воситалари билан биргаликда амалга оширилмоқда.

Мазкур нашр БМТ агентликлари Ўзбекистонда Ижтимоий ҳимоя йили деб эълон қилинган 2007 йилдаги вазифаларни бажаришга қўшаётган ҳиссаси ҳақида тўлиқ тасаввур беради. Ижтимоий ривожланишга оид масалалар БМТ ташкил этилганидан буён унинг доимий эътиборида. Ташкилотимиз неча йиллардан бери замирида инсон эҳтиёж ва манфаатлари ўз тажассумини топган ривожланишни тарғиб қилиб келмоқда ва мамлакатларга инсон манфаатларини ҳимоя қилиш борасида янги чўққиларни забт этишда фаол ёрдам бериб келмоқда.

БМТ маслаҳат бериш ва техник қўмаклашиш лойиҳаларини амалга ошириш орқали Ўзбекистон ҳукуматига иқтисодий ўсиш суръати ва амалий ижтимоий сиёсатни уйғунлаштириш, шунингдек, ижтимоий ҳимояга оид миллий тизим самардорлигини янада оширишда қўмаклашмоқда. БМТ агентликлари ўз соҳалари бўйича фаолият кўрсатар экан, Ўзбекистон аҳолисининг ҳимояга муҳтож қатламлари - болалар, хотин-қизлар, ногиронлар, кам таъминланган oilалар, қарияларнинг соғлиқни сақлаш ва таълимга оид хизматлардан фойдаланишини, иш билан бандлигини кенгайтириш ҳамда уларнинг турмуш даражасини янада юксалтириш борасида қўлаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратмоқда.

Фикрет Акчура,
БМТнинг Ўзбекистондаги
доимий раҳбари

MILLENNIUM DEVELOPMENT GOALS IN UZBEKISTON

ЦЕЛИ
ТЫСЯЧЕЛЕТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ

O'ZBEKISTONDA
RIVOJLANISH

Improve Living Standards and Reduce Malnutrition
Сокращение малообеспеченности и недоедания
Kam ta'minlanganlikni va qoniqsiz oziqlanishni qisqartirish

Improve Quality of Education
Повышение качества образования
va o'rta maktablarda

Promote Gender Equality and Empower Women
Повышение правосознания и расширение прав и возможностей женщин
Ayollar va erkaklar tengligini qo'llab-quvvatlash

Reduce Child Mortality
Сокращение детской смертности
Bolalar o'limini qisqartirish

Improve Maternal Health
Улучшение материнского здоровья
Onalar sog'lamligini oshirish

Combat HIV/AIDS and Malaria
Борьба с ВИЧ, СПИДом, малярией и другими заболеваниями
HIV/AIDS va malariya bilan kurash

2015

ЖАҲОН
РИВОЖЛАНИШ
ТАЖРИБАСИ

БМТРД

БМТ Ривожланиш дастури (БМТРД) Ўзбекистонда кучли бозор иқтисодиёти ва демократияга асосланган жамият барпо этиш борасида мамлакатни қўллаб-қувватлаш мақсадида 1993 йилнинг январ ойида Тошкентда ўз ваколатхонасини очди.

БМТ Ривожланиш дастури амалга ошираётган ишлар одамлар ҳаётига ижобий таъсир кўрсатмоқда, уларга билим олиш, амалий тажриба ва барқарор ривожланиш учун зарур ресурслардан фойдаланиш имкониятларини тақдим этишда кўмаклашмоқда. БМТРД глобал ривожланиш тармоғидан фойдаланган ҳолда, ҳаётбахш ўзгаришлар тарафдори эканини намоён этмоқда ва 166 мамлакатда фаолият кўрсатмоқда. Ушбу мамлакатларга глобал ҳамда миллий ривожланишга доир муаммоларни ҳал этишда тегишли қарорлар ишлаб чиқишда кўмаклашмоқда. Бу фаолият маҳаллий имкониятларни ошириш, миллий институтларни мустаҳкамлаш ва барча даражада узоқ муддатли ҳамкорлик муносабатларини ўрнатишга қаратилган.

БМТ Ривожланиш дастури Ўзбекистонда амалга оширган ўн тўрт йиллик фаолияти давомида мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш суръатларини янада оширишда амалий ёрдам берди. Ташкилот Ўзбекистон ҳукумати, фуқаролик жамияти институтлари ва халқига ўтиш даври қийинчиликларини енгиб ўтишда имкон қадар кўмаклашмоқда. Шу билан бирга, БМТ давлат ва жамоат ташкилотларига иқтисодий ҳамда демократик ислохотларни муваффақиятли амалга ошириш борасидаги зарур билимларга эга бўлиш, тажриба орттириш ва ресурсларни ўзлаштириш, Ўзбекистон халқи учун муносиб келажакни таъминлашда ёрдам бермоқда.

БМТ Ривожланиш дастурининг 2005-2009 йилларга мўлжалланган Ўзбекистонга оид дастури биринчи навбатда, иқтисодий ривожланиш, демократик бошқарув, атроф-муҳит ва энергия каби соҳаларда амалий ёрдам беришни ўз олдига мақсад қилиб қўйган.

Иқтисодий ривожланиш

Жаҳон ҳамжамияти Мингйиллик ривожланиш мақсадларига эришиш борасида инсон ривожланишининг кўплаб масалалари, жумладан, 2015 йилгача қашшоқликда яшаётган одамлар сонини икки баравар қисқартириш масаласини ҳал этмоқда. Ривожланаётган мамлакатлар аҳоли турмуш даражасини ошириш учун маҳаллий эҳтиёж ва устувор вазифаларга асосланган ўз стратегиясини ишлаб чиқмоқда.

БМТРД ушбу миллий стратегияларни қўллаб-қувватлар экан, одамларнинг ишлаб чиқариш активлари ва иқтисодий имкониятлардан фойдаланиш кўламини кенгайтирган ҳолда, мамлакатларга бу стратегиялар самарадорлигини оширишда ёрдам бермоқда. Мазкур мамлакатларнинг қашшоқликка барҳам беришга оид дастурларини уларнинг халқаро иқтисодий ҳамда молиявий сиёсати билан мувофиқлаштирмоқда.

БМТ Ривожланиш дастури Ўзбекистонда ўз фаолиятини иқтисодий ислохотларнинг асосий жабҳаларида стратегиялар ишлаб чиқиш ва миллий салоҳиятни юксалтириш, аҳоли бандлиги ҳамда фаровонлигини оши-

риш соҳасида ташаббусларни шакллантириш ва амалга ошириш учун барқарор институтларни ташкил этиш борасида маслаҳат хизматини кўрсатиш орқали иқтисодий ривожланиш ҳамда турмуш даражасини оширишга қаратган.

БМТРД

Шунингдек, БМТ Ривожланиш дастури Ўзбекистон ҳукуматида соҳалараро стратегияларни ишлаб чиқиш ва уларни амалга оширишда ўз салоҳиятини мустаҳкамлашда ҳам ёрдам бермоқда. Бундан ташқари ташкилот ривожланишнинг минтақавий ва маҳаллий стратегияларини ишлаб чиқиш мақсадида минтақавий даражада кўмаклашишга ҳам алоҳида эътибор қаратмоқда.

БМТРД фуқаролик жамияти ташкилотлари ва хусусий сектор билан турмуш даражасини ошириш ҳамда янги иш ўринларини ташкил этиш бўйича мақсадли тажриба дастурларини амалга ошириш учун маҳаллий даражада ҳамкорликни мустаҳкамлашни изчил давом эттирмоқда. Кам таъминланган қишлоқ аҳолиси учун мўлжалланган ушбу хизматлар микромолиялаш, бизнес соҳасида маслаҳат бериш ва маҳаллий ҳамжамиятларни ривожлантиришни ҳам ўз ичига олган. Шу билан бирга, ушбу намунавий дастурлар маҳаллий ташаббусларни қўллаб-қувватлаш ва уларнинг кўламини кенгайтиришга қаратилган бўлиб, тажриба алмашишда ёрдам беради ва маҳаллий тармоқларни ривожлантиришни рағбатлантиради.

Самарали бошқарув

Турмуш даражасини барқарор юксалтириш учун давлат бошқарувида тегишли ислохотлар амалга оширилиши зарур. БМТнинг Мингйиллик декларациясида самарали бошқарув нафақат мақсад, балки инсон ривожланиши, қашшоқликка барҳам бериш ва тинчликни сақлашнинг асосий омили экани борасида халқаро ҳамжамият яқдил эканлиги ўз аксини топган.

БМТ Ривожланиш дастурининг Ўзбекистонда самарали бошқарувни ташкил этишда кўмаклашишга оид вазифаси кенг кўламли ишларни амалга оширишни ўз ичига олган. Бу Ўзбекистон миллий институтлари фаолияти самарадорлиги, ҳисобдорлиги ва ошқоралигини ошириш мақсадида уларнинг салоҳиятини ривожлантиришга, ушбу масалалар бўйича стратегиялар ишлаб чиқишда ёрдам бериш ҳамда маслаҳат бериш, шунингдек, аҳолининг давлат, ижтимоий ҳамда ҳуқуқий хизматлардан фойдаланишини кенгайтиришдан иборатдир.

БМТРД

БМТРД давлат бошқаруви тизимига электрон бошқарувни интеграциялаштириш ва жорий этиш тажрибаси билан ўртоқлашиб, ахборот ҳамда коммуникация технологиялари (АКТ) соҳасида давлат хизматчиларини тайёрлашга муносиб ҳисса қўшмоқда.

БМТ Ривожланиш дастури инсон ҳуқуқлари соҳасида халқаро принциплар муҳимлигини англаб етиш, аҳолининг одил судлов хизматларидан фойдаланишини кенгайтириш масаласига алоҳида эътибор қаратади. Ташкилот фаолияти аҳолининг инсон ҳуқуқлари соҳасидаги миллий қонунчилик ва халқаро меъёрлардан кенг-роқ хабардор бўлишини таъминлаш, шунингдек, айниқса, аҳолининг ҳимояга муҳтож гуруҳларига кўрсатиладиган ҳуқуқий хизматлар сифатини яхшилаш мақсадида мутахассислар салоҳиятини юксалтиришга қаратилган. Бундан ташқари БМТРД Ўзбекистонда қонунчилик базасини такомиллаштиришга ёрдам бермоқда.

БМТРД

Атроф-муҳит ва энергия

Ўзбекистонда аҳоли сонининг тез ўсиши ва иқтисодий фаолиятнинг ривожланиши билан бир қаторда мамлакатнинг географик жойлашуви ва иқлими уни экологик муаммолар, айниқса, нозик экотизимларга етказилаётган зарар ҳамда ичимлик суви манбаларидан фойдаланишнинг чекланганлиги билан боғлиқ муаммоларга дуч қилмоқда. Иқтисодий ўсиш эҳтиёжлари ва атроф-муҳитни ҳимоя қилиш мақсадлари ўртасидаги мувозанатни сақлаш уларнинг инқирозга учрашининг олдини олиш борасида муҳим омил ҳисобланади.

БМТ Ривожланиш дастурининг атроф-муҳит ва энергия соҳасида халқаро донорлар билан яқин ҳамкорликда амалга ошираётган фаолияти Ўзбекистоннинг табиий ресурсларни бошқариш ҳамда атроф-муҳитни ҳимоя қилишга масъул маҳаллий ҳамжамиятлари ва миллий институтларига ушбу масалаларда ўз билим ва кўникмаларини такомиллаштириш ҳамда мустаҳкамлашда ёрдам бермоқда. Чунончи, БМТРД биохилма-хилликни сақлаб қолиш борасидаги самарали ёндашувларни оммалаштириш, ер ресурсларини барқарор бошқаришга эришиш, энергиянинг қайта тикланадиган манбалари ҳақида кўпроқ хабардор бўлиш, энергия таъминотининг нархи бўйича маъқул келадиган хизматлардан фойдаланишни кенгайтириш мақсадида энергиянинг қайта тикланадиган манбалари технологияларини синаб кўриш, шунингдек, иқлим ўзгариши оқибатларини енгиллаштириш учун масъул маҳаллий ташкилотлар салоҳиятини оширишда ёрдам бермоқда.

БМТРД

Мингйиллик ривожланиш мақсадлари

Мингйиллик ривожланиш мақсадлари (МРМ) БМТнинг Ўзбекистонда ривожланишга кўмаклашишга қаратилган фаолиятида асосий ўрин тутади. БМТРДнинг жойларидаги бўлимлари тармоғи ушбу мақсадларга эришиш учун глобал ва миллий саъй-ҳаракатларни бирлаштириб ҳамда мувофиқлаштириб боради. БМТнинг Мингйиллик ривожланиш мақсадлари бўйича мувофиқлаштирувчиси ҳисоб-

ланган Ривожланиш дастури бундан буён ҳам МРМни тарғиб қилиш ва мамлакатда уларнинг амалга оширилиши мониторинги масалаларида ҳукуматга кўмаклашиш борасида ўз зиммасига юкланган вазифаларни бажаришни изчил давом эттиради. Ушбу комплекс ёндашув БМТ Ривожланиш дастурининг Ўзбекистонга техник кўмаклашиш борасида барча соҳаларда МРМ ўз аксини топишини таъминлайди.

Инсон ривожланиши

Юқорида қайд этилган учта соҳада барқарор натижаларга эришиш Ўзбекистонда инсон ривожланиши жараёнларини жадаллаштиришда ёрдам беради. БМТРД мамлакатда инсон ривожланиши концепциясини қўллаб-қувватловчи асосий ташкилот ҳисобланади. Барча даражада кенг муҳокама қилиш мақсадида БМТ Ривожланиш дастурининг буюртмасига кўра ҳар йили тайёрланадиган Инсон ривожланишига оид маъруза глобал ва миллий ривожланишнинг энг муҳим муаммоларини янада чуқурроқ англаб етишда ёрдам беради. Маъруза ривожланиш жараёнларини баҳолашнинг янги воситалари, инновацион таҳлил ва турли стратегия моделларини таклиф этади. Ушбу глобал ҳисоботнинг таҳлилий тузилмаси ва комплекс ёндашувидан БМТРД кўмагида инсон ривожланиши тўғрисида тайёрланадиган минтақавий, миллий ва маҳаллий маърузаларда ҳам фойдаланилмоқда.

2006 йилги Инсон ривожланиши тўғрисидаги миллий маъруза Ўзбекистонда соғлиқни сақлаш ва саломатлик масалалари, 2007 йилги маъруза эса таълим соҳасига бағишланган. Бу мавзулар биргаликда инсон ривожланиши моҳиятини акс эттиради. Ҳар икки маъруза Ижтимоий ҳимоя йилида алоҳида эътибор қаратилаётган ушбу соҳалардаги ишлар аҳолини мустақил кўриб чиқишни таклиф этади ва шу боис тегишли тузилма ҳамда идоралар ишида катта фойда бериши мумкин.

Хотин-қизлар ва эркаклар тенглигини таъминлаш дастурлари

Гендер масалаларини БМТ Ривожланиш дастурининг ривожланиш соҳасида барча турдаги тадбирларига киритиш эркаклар ва хотин-қизларнинг БМТРД фаолиятида самарали иштирок этишдан тенг фойдаланишини таъминлайди. Хотин-қизлар ҳуқуқ ва имкониятларини кенгайтиришга йўналтирилган мақсадли чоралар маҳаллий имкониятларни ривожлантиришни осонлаштиради ва дастурда белгиланган соҳалардаги ривожланишга оид долзарб вазифалардан яхшироқ хабардор бўлишда кўмаклашади. Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси ва маҳаллий нодавлат ташкилотлар салоҳиятини кучайтириш, хотин-қизлар ҳуқуқлари борасида халқаро меъёрларга риоя қилинишини таъминлаш, мамлакатда гендер масалалари бўйича янги ахборот манбаларини яратиш, гендер масаласини ишлаб чиқиладиган Аҳоли фаровонлигини ошириш стратегиясига киритиш, мамлакат миқёсида маълумотлар тўплаш ва статистик бошқарувда гендер муаммосини ҳисобга олиш шулар жумласидандир.

БМТРД

Ривожланишда ахборот ва коммуникация технологияларининг ўрни

БМТ Ривожланиш дастури ахборот-коммуникация технологияларини ривожлантириш соҳасидаги билимни оммалаштириш ва имкониятларни оширишда ўз тажрибасидан кенг фойдаланмоқда. Бундан кўзланган мақсад ахборот-коммуникация технологияларини қўллашни кенгайтиришни осонлаштириш, давлат тузилмалари ишида электрон бошқарувни жорий этиш ва шу тариқа уларнинг фаолиятида самарадорлик ҳамда ошкораликни таъминлашдан иборатдир. Шу мақсадда БМТРД стратегияларни ишлаб чиқиш масалалари ва АКТни ривожлантириш билан шуғулланадиган давлат муассасалари салоҳиятини кучайтириш, жумладан, электрон бошқарув элементларини жорий этишга қўмаклашиш бўйича маслаҳат беришни фаол олиб бормоқда. Бундан ташқари давлат хизматчиларини тегишли равишда ўқитиш самарали бошқарувга қаратилган инсон салоҳиятини ривожлантиришнинг бир қисми ҳисобланади ва янги авлод мутахассислари томонидан АКТ ҳамда электрон бошқарувнинг аҳамиятини англаш даражасини оширади.

БМТ Ривожланиш дастури ОИВ/ОИТС бўйича ташкилотнинг Кўшма дастури (ЮНЭЙДС) ва бошқа агентликлари билан ҳамкорликда ОИВ/ОИТС тарқалишининг олдини олишга оид миллий дастурларнинг ижросини таъминлашда ёрдам бермоқда. Бу ёрдам ОИТС, сил ва безгакка қарши кураш бўйича глобал жамғарма томонидан молияланадиган лойиҳани амалга оширишда ўз ифодасини топмоқда. Бундан ташқари ОИВ/ОИТС тарқалишининг олдини олиш бўйича аҳолининг ҳимояга муҳтож гуруҳлари орасида касалланишни камайтиришга қаратилган мақсадли ёрдам ҳам амалга оширилмоқда.

ОИВ/ОИТС

UNFPA

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Аҳолишунослик жамғармаси (UNFPA) ривожланиш бўйича халқаро агентлик ҳисобланади ва ҳар бир хотин-қиз, ҳар бир эркак ва болага соғлом ҳаёт кечириш ҳамда тенг имкониятлардан фойдаланиш ҳуқуқини ҳимоя қилишда ёрдам беради. UNFPA мамлакатларга қашшоқлик даражасини камайтириш, хоҳишга кўра ҳомиладор бўлиш, туғиш хавфсизлигини, ҳар бир йигит-қизнинг ОИВ/ОИТСдан ҳимояланганлиги, ҳар бир қиз ва аёлга ҳурмат-эҳтиром билан муносабатда бўлишни таъминлашга доир сиёсат ва дастурларни ишлаб чиқиш учун аҳолишуносликка доир маълумотлардан фойдаланиш имконини беради.

Шунингдек, UNFPA аҳолишунослик ва репродуктив саломатлик бўйича дастурларни молиялашнинг йирик халқаро манбаси ҳисобланади. 1969 йилда ташкил этилган жамғарма ўз фаолияти давомида ривожланаётган мамлакатларга ёрдам тариқасида қарийб 6 миллиард АҚШ доллари берди. Бугунги кунда UNFPA дунёнинг 140 дан зиёд мамлакатида ҳукуматлар ва

халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлик қилиб келмоқда, аҳоли сонининг ўсиши, қашшоқлик даражаси ҳамда барқарор ривожланиш ўртасидаги мураккаб боғлиқликни ўрганишга қаратилган стратегия ва дастурларни ишлаб чиқиш, уларни амалга ошириш учун тегишли маълумотлар билан таъминламоқда. Бундан ташқари UNFPA хотин-қизлар, эркаклар ва ёшларга қуйидаги масалаларда ёрдам беришга қаратилган дастурларни ҳам қўллаб-қувватлаб келмоқда:

- оилани режалаштириш ва исталмаган ҳомиладорликнинг олдини олиш;
- ҳомиладорлик ва туғишнинг хавфсиз кечишини таъминлаш;
- жинсий алоқа орқали юқадиган инфекциялар, жумладан ОИВ/ОИТС билан зарарланишнинг олдини олиш;
- гендер тенглигини кенгайтириш;
- хотин-қизларга нисбатан зўравонликка қарши кураш.

UNFPA Ўзбекистон билан 1993 йилдан буён ҳамкорлик қилиб келади. Ҳозир UNFPAнинг Ўзбекистондаги 2005-2009 йилларга мўлжалланган амалдаги дастури қуйидаги соҳаларни қамраб олган: хотин-қизлар, эркеклар ва ўсмирларнинг репродуктив саломатлик соҳасида таълим, тиббий муассасалар учун асосий ускуналарни тақдим этиш ва контрацепция воситалари турларини кўпайтиришни ўз ичига оладиган сифатли хизматлардан фойдаланишини кенгайтириш; соғлиқни

UNFPA

сақлаш тизимида ислохотларни сиёсий ва ижтимоий қўллаб-қувватлаш, жумладан, репродуктив саломатлик соҳасида хизматлар сифатини ошириш мақсадида ҳукуматга стратегия масалалари бўйича маслаҳат бериш; гендер масалаларини ҳал этишга қўмаклашиш; оилавий ҳаёт асосларини ўргатишни мактаб таълими дастурига киритиш; аҳолишунослик масалаларини миллий ва минтақавий ривожланиш режаларига киритиш; аҳолишуносликка оид маълумотларни тўплаш, таҳлил қилиш ва ўрганиш.

Репродуктив саломатликка доир хизматларни такомиллаштириш

UNFPA Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан яқин ҳамкорликда мутахассисларни клиник кўникмаларга, жумладан, туғишдан олдин парваришлаш, замонавий контрацепция услублари, касалликларнинг олдини олиш, жинсий алоқа орқали юқадиган инфекцияларга ташхис қўйиш ва даволашни ўргатишга қаратилган ишларни амалга оширмоқда. Шунингдек, соғлиқни сақлаш муассасаларини компьютер, репродуктив саломатлик соҳасида зарур ташхис қўйиш ускуналари ва контрацепция воситалари билан таъминлашга ҳисса қўшмоқда.

2005 йилда UNFPA Соғлиқни сақлаш вазирлигига бирламчи соғлиқни сақлаш бўғинларида жинсий алоқа орқали юқадиган инфекциялар, жумладан, ОИВ/ОИТСни кузатишнинг асосий принципларини ишлаб чиқишда ёрдам берди. Мамлакат вилоятларидан 325 нафар соғлиқни сақлаш ходими UNFPA кўмагида жинсий алоқа орқали юқадиган инфекцияларга ташхис қўйиш ва даволашга ўқитилди.

Шу билан бирга, UNFPA мамлакат ҳукумати билан репродуктив саломатлик соҳасида прогноз қилиш, тақсимлаш ва ҳисобга олиш бўйича бир ягона тизимни ташкил этиш орқали контрацептивларни етказиб бериш борасида ҳам ҳамкорлик қилмоқда. Бу тизим контрацептивлар етишмаслигининг олдини олиш ва уларга бўлган узоқ муддатли эҳтиёжни қондириш имконини беради. Бугунги кунда UNFPA мамлакатда замонавий контрацепция воситаларини асосий етказиб берувчи ҳисобланади.

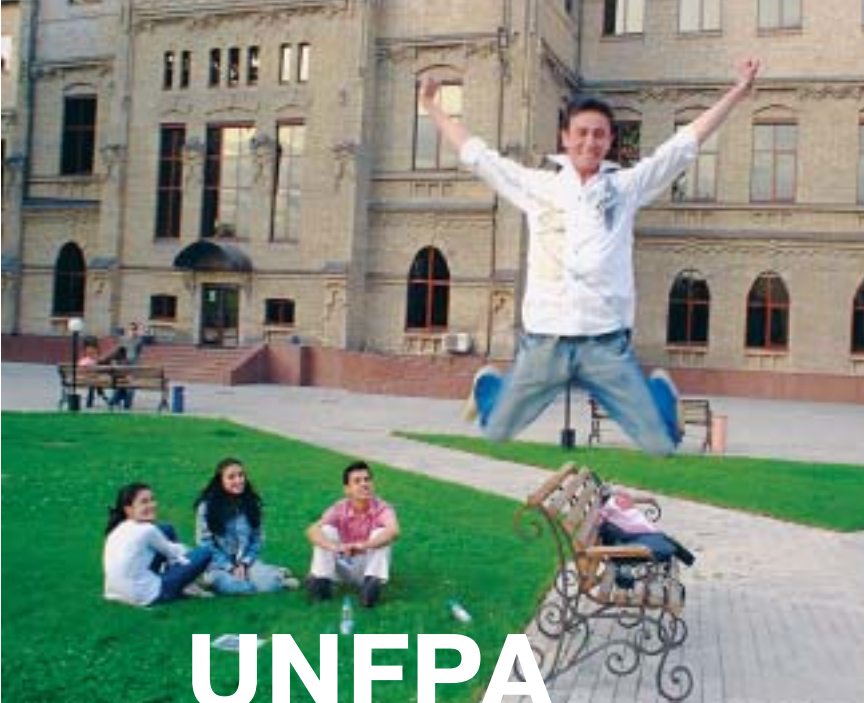
Ўсмирларнинг репродуктив саломатлик соҳасида билимини кенгайтириш ва "тенгга-тенг" тамойилига ўқитиш

Ўзбекистон Репродуктив саломатлик ассоциациясининг саъй-ҳаракати билан Хоразм вилоятида ўсмирларга репродуктив саломатликнинг турли жиҳатлари бўйича ахборот ҳамда маслаҳат бериш учун "ишонч линиялари" ташкил этилди. Ушбу хизмат 2004 йилдан буён 300 нафардан ортиқ ўсмир ва йигит-қизга ёрдам берди.

Ассоциациянинг Самарқанддаги бўлими жинсий алоқа орқали юқадиган инфекциялар ва ОИВ/ОИТСнинг олдини олиш бўйича махсус дастурни амалга оширмоқда. Бу дастур доирасида қарийб 5 минг кишига ёрдам кўрсатилди.

Бугун мамлакат миқёсидаги дастур доирасида Ўзбекистон репродуктив саломатлик ассоциацияси билан ҳамкорликда "тенгга-тенг" тамойили асосида ўқитиш услублари бўйича 80 нафар мураббий тайёрланди. Улар, ўз навбатида, репродуктив саломатликни таъминлаш ва ОИВ/ОИТСни юқтиришнинг олдини олиш бўйича 50 минг нафардан ортиқ йигит-қизга маълумот берди.

2006 йилда UNFPA Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг ўрта мактаб ўқитувчилари учун "Соғлом турмуш асослари ва оила" деб номланган услубий қўлланмани қайта ишлаш ва такомиллаштиришга оид ташаббусини қўллаб-қувватлади. Ушбу қўлланма юқори синф ўқувчиларининг репродуктив саломатлиқни таъминлаш ва ОИВ/ОИТСнинг олдини олишга доир билим даражасини оширишда ёрдам беради. UNFPA қўлланмани чоп этиш ва ўқитувчиларни ушбу қўлланма асосида ўқитишга ҳам кўмаклашди. UNFPA "Ижтимоий ҳимоя йили" давлат дастурини қўллаб-қувватлаш мақсадида 2007 йил учун репродуктив саломатлик масалаларига оид билимни оширадиган ана шундай қатор тадбирларни ишлаб чиқди ва амалга оширмоқда.

Репродуктив саломатлик ва гендер

Жамғарма БМТ Ривожланиш дастури ва ЮНИСЕФ билан ҳамкорликда маҳаллаларнинг диний маърифат ва маънавий ахлоқий масалалар бўйича маслаҳатчиларининг аҳолишунослик, ривожланиш, гендер ҳамда ёшлар соҳасига оид билим даражасини оширишга қаратилган дастурни ишлаб чиқди. Мазкур ташаббус доирасида соғлиқни сақлаш, жумладан, ёшларга нисбатан меҳр-оқибатни тарғиб этишга қаратилган хизматларни амалга жорий этиш зарурати билан боғлиқ кўплаб аҳолишунослик ва ривожланиш масалалари бўйича ўқув дастури яратилди. 2006 йил бошида мамлакатда 1400 нафардан ортиқ маҳалла маслаҳатчиси ўқитилди.

2005-2006 йилларда UNFPA Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитасининг репродуктив саломатлик ва репродуктив ҳуқуқлар тўғрисидаги қонунни ишлаб чиқиш ташаббусини қўллаб-қувватлади. Қонуннинг биринчи лойиҳаси Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига кўриб чиқиш учун тақдим этилди.

Бундан ташқари 2006 йилда жамғарма Наманган вилоятида Хотин-қизларни ижтимоий-ҳуқуқий ҳимоя қилиш марказини ташкил этишга кўмаклашди. Лойиҳа доирасида 160 нафардан ортиқ ижтимоий соҳа вакили, тиббиёт ходими, руҳшунос ва ўқитувчи гендер тенглиги асослари бўйича ўқитилди. Марказ турлича мураккаб ҳолатларни бошдан кечирган хотин-қизларга ижтимоий ва руҳий ёрдам бериш билан бир қаторда оила ҳамда ижтимоий-сиёсий ҳаётда уларнинг ролини оширишнинг ижтимоий-ҳуқуқий жиҳатлари бўйича фаол ишларни амалга оширишга кўмаклашди. Бундан ташқари марказнинг хотин-қизларга бизнесни ривожлантириш бўйича маслаҳат бериши, уларга тадбиркорлик фаолияти турларини ўргатиши ва ишга жойлашишда ёрдам бериши режалаштирилган.

Аҳолишунослик ва ривожланиш

2006 йилда UNFPA ЮНИСЕФ билан ҳамкорликда Мульти индикаторли тадқиқотни ўтказишда ёрдам берди. Ушбу тадқиқот мамлакатнинг ижтимоий соҳада ривожланишини баҳолаш учун зарур ахборотни тўплаш ва таснифлаш имконини берди.

UNFPA ўзининг асосий миллий ҳамкорлари, жумладан, Ўзбекистон Давлат статистика қўмитаси ҳамда Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг аҳолишунослик бўйича статистика маълумотларини олиш ҳамда қайта ишлаш борасида имкониятларини оширишга ёрдам бермоқда. Бу фаолият асосан ўқитишга доир тадбирларни амалга ошириш ва компьютер ускуналарини етказиб беришдан иборат.

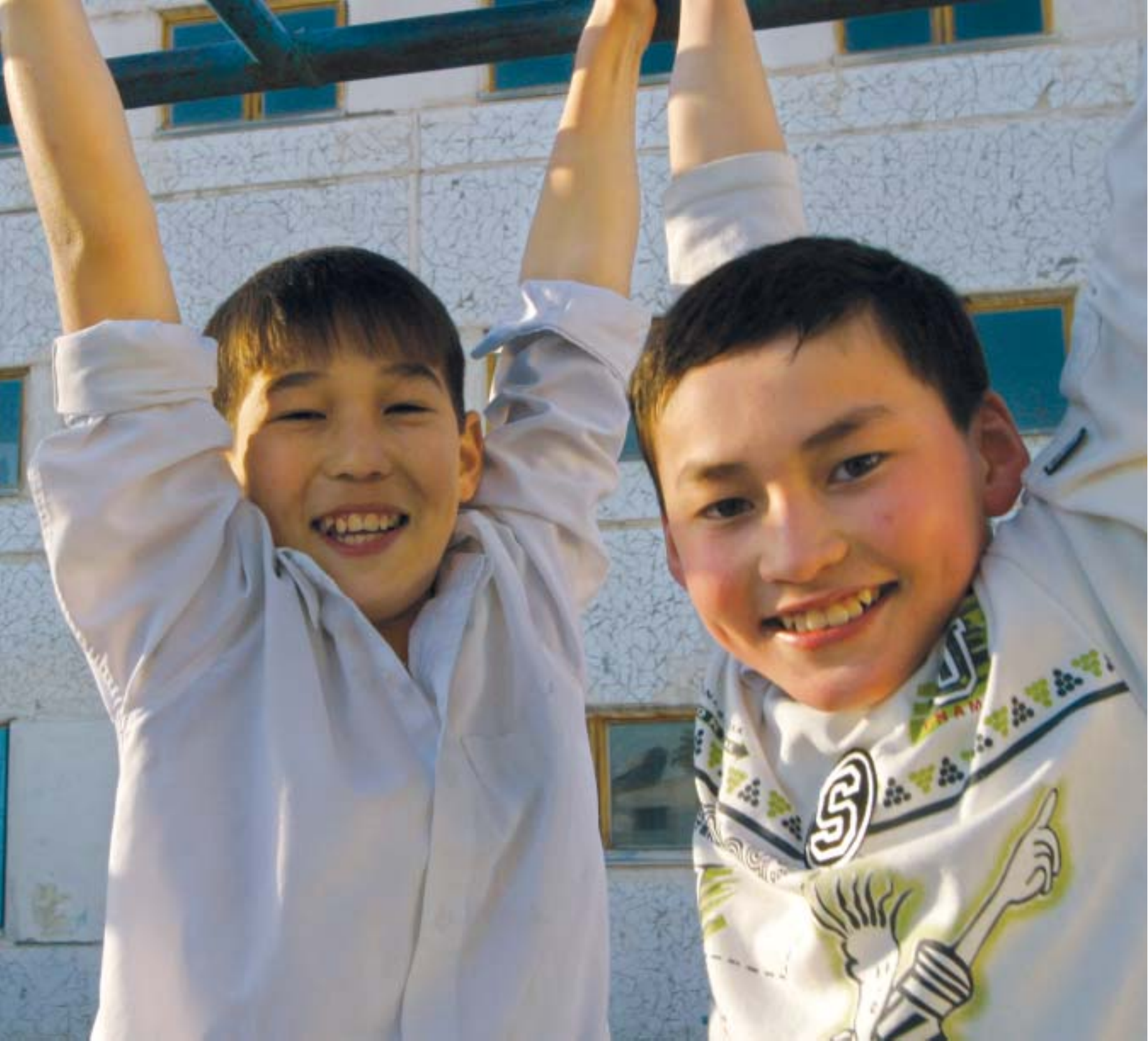
2006 йилда жамғарма Ижтимоий-иқтисодий тадқиқотлар маркази билан биргаликда тадқиқотчилар ва қарорлар қабул қилувчи шахслар учун аҳолишунослик ҳамда ривожланиш кўрсаткичларининг ўзаро боғлиқлиги масалалари бўйича семинар ва давра суҳбати ўтказди.

UNFPA Ўзбекистон ҳукуматига Миллий репродуктив саломатлик стратегиясини ишлаб чиқишга кўмаклашди ва Ўзбекистонда Мингйиллик мақсадларига эришиш бўйича амалга оширилган ишлар тўғрисида ҳисоботни тайёрлашга катта ҳисса қўшди.

Келажақдаги вазифалар

Бугунги кунда репродуктив саломатлик соҳасида сифатли хизмат кўрсатиш даражасига эришиш, зарур восита ва ускуналар етказиб беришни таъминлаш, ўсмирлар ва ёшларнинг ахборот ҳамда хизматлардан фойдаланишини яхшилаш, жинсий алоқа орқали юқадиган ОИВ/ОИТС ва бошқа касалликлар тарқалишининг олдини олиш, гендер тенглигини кучайтириш, аҳолишунослик бўйича статистика маълумотларини тўплаш ҳамда қайта ишлашда миллий салоҳиятни ошириш каби масалалар ҳамон долзарбдир.

Ҳар бир болага -
саломатлик, таълим,
тенг имкониятлар ва ҳимоя
ЮКСАК ИНСОНИЙЛИК ЙЎЛИДА

ЮНИСЕФ

БМТ Болалар жамғармаси (ЮНИСЕФ) дунё миқёсида ёшлар билан ишлайдиган ташкилотлар орасида ноёб тузилма ҳисобланади. ЮНИСЕФ болалар ва уларга ғамхўрлик қиладиган кишилар дуч келадиган муаммоларни бартараф этишга қаратилган энг яхши инновация лойиҳаларини амалга ошириш мақсадида қарорлар қабул қилувчи шахслар ва турли ҳамкорларга таъсир этиш учун етарли нуфузга эга.

Ўзбекистонда 1994 йилдан буён фаолият юритиб келатган ЮНИСЕФнинг асосий вазифаси болалар ҳуқуқларини илгари суриш ва ҳимоя қилишдан иборатдир. ЮНИСЕФ болалар манфаатларини ҳимоя қилиб, уларнинг соғлом туғилиши, вояга етиши ва ривожланишига ёрдам берадиган, шунингдек, таълим ва соғлиқни сақлаш соҳаларида ҳамда фавқулодда вазиятларда зарур бўладиган асосий восита ҳамда материалларни тақдим этишни ўз ичига оладиган дастурларни амалга ошириш орқали ёш авлоднинг ҳаётини яхшилашга қаратилган ишларда иштирок этади.

Ўзбекистон соғлиқни сақлаш ва таълим соҳасидаги болалар эҳтиёжини таъминлашда жиддий натижаларга эришди. Мульти индикаторли кластерли тадқиқотга (МИКТ-2006) мувофиқ болаларнинг 80 фоизи бир ёшга тўлгунча асосий юқумли касалликларга қарши эмланади; 84 фоиз оналар ўз фарзандини бир ёшга тўлгунча эмизадилар; шаҳар аҳолисининг 94 ва қишлоқ аҳолисининг 79 фоизи тоза ичимлик сувидан фойдаланиш ва мувофиқ санитария шароитига эга бўлиш имкониятига эга.

ЮНИСЕФ

Соғлиқни сақлаш ва овқатланиш

Бу йўналиш болаларнинг Мингйиллик ривожланишнинг қатор мақсадларига мувофиқ яшаши ва ривожланишига ёрдам беришни кўзда тутди: Мингйиллик ривожланишга оид 4-мақсад - болалар ўлимини қисқартириш; Мингйиллик ривожланишга оид 6-мақсад - ОИВ/ОИТС, сил ва безгакка қарши кураш; Мингйиллик ривожланишга оид 7-мақсад - атроф-муҳит тозалигини таъминлаш.

ЮНИСЕФнинг соғлиқни сақлаш соҳасидаги дастурлари ҳукуматга мамлакат миқёсида болалар ўлимини ва касалланишини камайтириш бўйича катта маблағ сарфланишини талаб қилмайдиган, бироқ юқори самарали чора-тадбирларни жорий этишга кўмаклашишга қаратилган. ЮНИСЕФ хавфсиз оналик соҳасида давлат сиёсатини ижобий ўзгартиришга ўз ҳиссасини қўшди ва Ўзбекистон ҳукуматида чақалоқлар ва болалар яшовчанлиги бўйича янги стратегияни ишлаб чиқишда ёрдам бермоқда. Ҳозирги вақтда болаларнинг 50 фоизи болаларга дўстона муносабатда бўлишни амалда синаб кўраётган соғлиқни сақлаш муассасаси сифатида ЮНИСЕФ сертификатини олган туғруқхона мажмуаларида дунёга келмоқда. 2007 йил охирига келиб бундай муассасалар сони 65 фоизгача кўпаяди. ЮНИСЕФ тузни ялпи йодлаш тўғрисидаги қонунни ишлаб чиқишга кўмаклашди. Бу эса йод тақчиллиги сабабли юзага келадиган касалликларни барқарор камайтириш учун асос яратди. 2002 йилдан бошлаб, Ўзбекистон полиомиелитдан ҳоли мамлакат деб эълон қилинган. Ҳозирги пайтда Ўзбекистонда болаларнинг 98 фоизи иммунизация қилиш дастури билан қамраб олинган, ҳомиладорлар ва болалар орасидаги камқонлик ҳолатлари 35 фоизга камайган (МИКТ-2006).

Ҳукумат ЮНИСЕФ фаолиятининг ушбу соҳаларига алоҳида аҳамият бериб, уларни "Ижтимоий ҳимоя йили" давлат дастурида акс эттирди.

ЮНИСЕФ

ЮНИСЕФ ҳукуматга таълим сифатини ошириш ва 3-12 ёшли болалар орасида улар учун кўрсатиладиган хизматларни тақомиллаштириш орқали талаб этиладиган билимга эришиш, болага дўстона муносабатда бўладиган мактаблар тармоғини ривожлантиришда ёрдам бермоқда. ЮНИСЕФ ўзининг миллий ҳамкорлари билан биргаликда ота-оналар, мактаб ўқитувчилари, директорлари ва маъмурий ходимлари, шунингдек, маҳаллалар фаолларини ўқитиш орқали болалар учун мўлжалланган инклюзив таълим ҳамда ўқитишни жорий этишга кўмаклашмоқда. ЮНИСЕФ ўз эътиборини қуйидаги масалаларга қаратган:

- бола учун мўлжалланган ўқитишни қўллаб-қувватлаш;
- инклюзив ва умумий таълимни илгари суриш;
- ноанъанавий маҳалла болалар боғчаларини ташкил этиш.

Таълим

ЮНИСЕФнинг ушбу соҳадаги дастурлари Мингйиллик ривожланишга оид 2-мақсад (ҳар бир болага билим бериш) ва Мингйиллик ривожланишга оид 3-мақсадга (ўғил-қизлар, эркак ва аёллар учун тенг имкониятлар яратиш) мувофиқ умумий бошланғич таълим ҳамда гендер тенглигини таъминлашга йўналтирилган.

Оилавий таълим

ЮНИСЕФнинг мазкур дастури Ўзбекистоннинг ўзига хос анъанавий ижтимоий тузилмаси - маҳалла имкониятларидан фойдаланган ҳолда, болаларни гўдакликдан ривожлантиришга кўмаклашади. Маҳалла кўмиталари маҳаллий ҳамжамиятларни ривожлантириш ва

ижтимоий ёрдам кўрсатиш, айниқса, мактабгача тарбия хизматларини тақдим этиш учун ўз зиммасига тобора катта масъулият юкламоқда. Маҳаллалардаги ташаббускор гуруҳлар ўз фаолиятини чақалоқлар ва аёлларга иммунизация хизматларидан фойдаланиш имконига эга бўлишда ёрдамлашиш, эмизишни рағбатлантириш ва оилаларга тарбиявий кўникмаларни такомиллаштириш орқали уларнинг яшовчанлиги ва муҳофазасини таъминлашга қаратмоқдалар.

Болаликни муҳофаза қилиш

ЮНИСЕФнинг ушбу йўналишдаги комплекс дастурлари Мингйиллик ривожланишга оид 6-мақсадга мувофиқ болаларни шафқатсиз муносабат, эксплуатация қилиш ва зўравонликдан ҳимоя қилишга қаратилган. Чунки айниқса эксплуатация қилинадиган ва зўравонлик ишлатиладиган болалар юқумли касалликларга кўпроқ дучор бўладилар.

ЮНИСЕФ миллий ҳамкорлари билан биргаликда бола ҳуқуқлари соҳасидаги қонунчиликни ислоҳ қилиш ва ювенал адлияни шакллантириш тарафдори; Болалар Омбудсмани институтини таъсис этишга ёрдам бермоқда; ижтимоий меҳнат тизимини ривожлантириш ва урта университетда ташкил этилган тегишли ўқув кафедралари фаолиятини қўллаб-қувватламоқда; оила шароитида боланинг яшаш ҳуқуқига риоя қилишга урғу берган ҳолда, болаларни ҳимоя қилиш соҳасидаги ислохотларни илгари сурмоқда. ЮНИСЕФ кўмагида "Бола ҳуқуқлари кафолатлари тўғрисида"ги қонун лойиҳаси ишлаб чиқилиб, Ўзбекистон Республикаси парламентида тақдим этилади.

ЮНИСЕФ

ОИВ/ОИТС ва ёшлар

ОИВ/ОИТСга қарши кураш ва уни юқтирган болаларни парвариш қилиш ҳамда уларга хизмат кўрсатиш ЮНИСЕФ томонидан юқумли касалликларга қарши кураш бўйича Мингйиллик ривожланишга оид 6-мақсад доирасида амалга оширилмоқда.

ОИВ/ОИТС пандемияси соғлиқни сақлаш тизимида эришилган муваффақиятларга путур етказди ва бутун дунёда турмуш даражасини пасайтиради. ЮНИСЕФ "Болаларимиз ҳаққи-хурмати ОИТСга қарши курашда бирлашинглар!" деб номланган беш йиллик кампаниясини изчил давом эттирмоқда. Бу тадбирдан кўзланган мақсад ОИВ/ОИТСнинг болалар саломатлиги ва ҳаётига фалокатли таъсир кўрсатишига йўл қўймасликдан иборат бўлиб, ОИВ онадан болага ўтишининг олдини олиш, заиф тоифадаги болаларни ҳимоя қилиш, парвариш-лаш ва тегишли ёрдам кўрсатилишини таъминлаш, кичик ёшдаги болалар орасида профилактика ҳамда даволаш ишларини ташкил этишга қаратилган.

ЮНИСЕФ бу борада қуйидаги жиҳатларга алоҳида эътибор қаратмоқда:

Энг юқори хавф (МАРА) гуруҳига мансуб бўлган ўсмирлар ва ёшларни "тенг-тенгига" тамойили асосида ўқитиш;

Ёшларга ОИВ/ОИТСнинг олдини олишга қаратилган дўстона хизматларни кўрсатиш, касалликни юқтирганларга қараш, ёрдам бериш ва даволаш;

Соғлиқни сақлаш ходимларининг касбий маҳоратини ошириш орқали ОИВ онадан болага ўтишининг олдини олиш.

Маҳаллий режалаштиришда салоҳиятни юксалтириш

Ушбу лойиҳа вилоят ва туман даражасидаги мавжуд салоҳиятни қўллаб-қувватлайди. У маҳаллий ҳокимият органлари соғлиқни сақлаш, таълим ва ижтимоий ҳимоя соҳасида ўз вазифаларини янада самарали бажариши ҳамда болалик муаммоларини қандай ҳал этиши мумкинлигини режалаштиришга ёрдам берадиган қулай муҳит яратиш, ресурслар жалб қилишга йўналтирилган.

ЖССТ

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖССТ) БМТнинг ихтисослашган агентлиги. ЖССТнинг низомида эълон қилинган мақсади барча халқларнинг имкон қадар юқори даражали саломатликка эришишидир. ЖССТ мамлакатларга аҳоли соғлигини сақлаш масалаларини ҳал этишда ёрдам беради, дунё миқёсида турли касалликларга қарши курашишга қаратилган саъй-ҳаракатларни мувофиқлаштиради, соғлиқни сақлашнинг амал қилинадиган принцип ва нормаларини ишлаб чиқади, техник кўмак беради, ўқитади, бу борадаги билим ва тажрибани оммалаштиради.

ЖССТ Ўзбекистон ушбу ташкилотга аъзо бўлган 1993 йилдан буён у билан фаол ҳамкорлик қилиб келади. 1995 йил Тошкентда ЖССТнинг алоқалар бюроси очилди.

ЖССТнинг Европа минтақавий бюросининг шиори - "Кўрсатилаётган хизматларни янги пайдо бўлаётган эҳтиёжларга мослаштириш". ЖССТнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси республикага қуйидаги соҳаларда ёрдам кўрсатмоқда:

- юқумли касалликларга қарши курашни кучайтириш ва уларни даволашни яхшилаш;
- аҳоли саломатлигининг устувор масалаларини ҳал этишда соғлиқни сақлаш бўйича миллий тизим самарадорлигини ошириш;
- она ва бола саломатлигини яхшилаш;
- юқумли бўлмаган касалликларнинг олдини олиш ва даволаш;
- атроф-муҳит мусавфолигини таъминлаш;
- фавқулодда ҳолатларда кўмаклашиш.

Юқумли касалликларга қарши кураш

ЖССТ мамлакатнинг касалланишни назорат қилиш ва ҳисобот тизимини такомиллаштиришга қаратилган саъй-ҳаракатларини қўллаб-қувватлайди. Бундан кўзланган мақсад юқумли касаллик пайдо бўлган ҳудудни аниқлаш ва унинг тарқалишининг олдини олиш ишларини яхшилашдан иборат. Бу вазифа тегишли сиёсат ва стратегияларни ишлаб чиқиш, соғлиқни сақлаш тизимининг ушбу сектори имкониятларини кучайтириш орқали амалга оширилмоқда. Шунингдек, ЖССТ эмлаш тизимини мустаҳкамлаш ва аҳолини кенг тарқалган юқумли касалликларга қарши эмлаш билан қамраб олишни кенгайтиришда техник кўмаклашмоқда.

ЖССТ полиомиелитни бартараф этиш ва 2002 йилда Ўзбекистонни ушбу касалликдан холи мамлакат деб эълон қилиш каби кўрсаткичларга эришишда муносиб ҳисса қўшди. Айни пайтда ташкилот ушбу мақомни сақлаш, мамлакатда қизамиқ ҳамда қизилча касалликларини бартараф этишда ёрдам бермоқда.

ЖССТ Ўзбекистонда сил касаллигига қарши кураш дастурини жорий этишда салмоқли ҳисса қўшди. Бугунги кунда мамлакатнинг аксарият аҳолиси ЖССТ томонидан таклиф этилган ДОТС стратегияси доирасида даволанишнинг замонавий самарали услубларидан фойдаланиш имконига эга. Бу стратегия силга қарши кураш бўйича миллий стратегия учун асос қилиб олинган.

Ўзбекистон безгак касаллигини камайтириш дастурини амалга оширишда ЖССТнинг фаол иштироки туфайли ушбу касалликка қарши нисбатан қулай эпидемиологик вазиятни сақлашга эришмоқда. ЖССТ маҳаллий мутахассисларни Россия, Буюк Британия ва Эрондаги тропик касалликлар бўйича етакчи марказларга ўқишга юбориб, ушбу соҳада ёрдам кўрсатишни давом эттирмоқда.

ЖССТ

Миллий соғлиқни сақлаш тизимини мустаҳкамлаш

Янги касалликларнинг юзага келиши ва эскиларининг авж олиши шуни кўрсатадики, бугунги кунда дунёда эпидемияга фақат барча мамлакатлар ва халқаро ташкилотларнинг биргаликдаги саъй-ҳаракатлари билан чек қўйиш мумкин.

ЖССТ ўз ҳамкорлари билан биргаликда Ўзбекистонга ОИВ/ОИТС тарқалишининг олдини олишда ёрдам бермоқда. Ташкилот ОИВ/ОИТСга оид бўлган миллий ҳужжатларни ишлаб чиқиш, ОИТС, сил ва безгакка қарши кураш бўйича Глобал фонд томонидан молияланадиган ОИВ/ОИТС лойиҳасини амалга оширишда кўмаклашмоқда. Шу билан бирга, ЖССТ "парранда гриппи"га қарши кураш бўйича Миллий ҳаракат дастурини ишлаб чиқишда ҳам ёрдам берди.

ЖССТ янги пайдо бўлаётган эҳтиёжларни самарали қондириш мақсадида Ўзбекистон соғлиқни сақлаш тизимида инсон ва институционал салоҳиятни ривожлантиришга ҳам кўмаклашмоқда. Ташкилот соғлиқни сақлаш тизими ўз фаолиятида катта самарадорликка эришиши ва бу борадаги сиёсатни ишлаб чиқишда ахборотдан кенг фойдаланишга қаратилган чора-тадбирларни қўллаб-қувватламоқда. Стратегиялар, амал қилинадиган принциплар ва ўқув дастурларини ишлаб чиқиш орқали соғлиқни сақлаш тизимининг бирламчи бўғини кўрсатадиган хизматлар сифатини оширишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. ЖССТнинг Европа ва МДХ мамлакатлари бўйича "Саломатлик барча учун" деб номланган маълумотлар базаси муваффақиятли ҳамкорлик намуналаридан бири ҳисобланади.

Оналар ва болалар саломатлигини яхшилаш

Миллий ижтимоий дастурлар, жумладан Ижтимоий ҳимоя йили дастурига мувофиқ ЖССТ чақалоқлар, болалар ва ўсмирлар соғлигини мустаҳкамлашга қаратилган сиёсат, стратегиялар ҳамда ҳаракатларни ишлаб чиқиш борасида мамлакат салоҳиятини мустаҳкамлашга интилоқда. Чунончи, эмизиш ва хавфсиз оналикни рағбатлантириш, болалар касалликларини комплекс равишда назорат қилишни жорий этиш шулар жумласидандир.

Юқумли бўлмаган касалликларнинг олдини олиш

ЖССТ руҳий саломатлик бўйича Европа ҳаракат дастури ва Хельсинки Декларациясига биноан ушбу соҳадаги миллий сиёсатни ишлаб чиқишда қўмаклашмоқда. Ташкилот соғлом овқатланиш, чекиш, ичкилик ва гиёҳвандликка қарши курашни рағбатлантиришга қаратилган қатор ишларни қўллаб-қувватламоқда. ЖССТ 2007 йилда ҳам Ўзбекистон аҳолиси орасида соғлом турмуш тарзини тарғиб қилишни давом эттирмоқда.

ЖССТ

Атроф-муҳит хавфсизлигига оид тадбирлар

ЖССТ озиқ-овқат хавфсизлиги миллий стратегиясини қабул қилиш ва уни амалга оширишда ёрдам бермоқда. Бу борада озиқ-овқат ва ичимлик сув хавфсизлиги билан боғлиқ вазиятни баҳолаш, овқат ҳамда сув орқали юқадиган касалликларни назорат қилишни яхшилашга доир аниқ мақсадли ҳаракатлар амалга оширилмоқда.

Фавқулодда ҳолатларга тайёр бўлиш

ЖССТ соғлиқни сақлаш соҳасида фавқулодда вазиятлар юз бериши мумкин бўлган ҳолатларда вилоят ва республика миқёсида мувофиқлаштириш механизмларини ташкил этиш ва бундай вазиятларга тайёр бўлиш режаларини тузишда техник ёрдам бермоқда.

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

ЮНЕСКО

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг 1946 йилда ташкил этилган Таълим, фан ва маданият бўйича ташкилоти (ЮНЕСКО) БМТнинг асосий агентлиги ҳисобланади ва барчанинг билим олиши, маданиятни ривожлантириш, бутунжаҳон табиий ва маданий меросни асраб-авайлаш, шунингдек, илм-фан ҳамда коммуникация соҳасида халқаро ҳамкорликни кенгайтиришга ёрдам бермоқда.

ЮНЕСКОнинг Ўзбекистондаги ваколатхонасининг вазифаси ахборот тарқатиш ва билим даражасини кенгайтириш, мазкур соҳалар бўйича тажриба алмашиш, шунингдек, бу борада миллий салоҳиятни ривожлантириш орқали Ўзбекистонда таълим, фан ва маданият соҳасига техник кўмак кўрсатиш ҳисобланади.

ЮНЕСКО ГЛОБАЛЛАШУВ
АСРИДА ТИНЧЛИКНИ САҚЛАШ
ВА ИНСОН РИВОЖЛАНИШИ
УЧУН ТАЪЛИМ, ФАН,
МАДАНИЯТ ҲАМДА
КОММУНИКАЦИЯ СОҲАСИДА
САМАРАЛИ ИШЛАРНИ
АМАЛГА ОШИРМОҚДА.

ЮНЕСКО

Таълим барча учун

ЮНЕСКО 1996 йилдан буён Ўзбекистон ҳукуматига таълим тизимини ислоҳ қилишда ёрдам бериб келмоқда. Бунда ЮНЕСКОнинг иштироки турли шаклларда намоён бўлмоқда. Улар институционал ҳамда инсон салоҳиятини кучайтириш, режалаштириш, бошқариш ва баҳолаш мақсадида Таълимни бошқаришнинг миллий ахборот тизимини жорий этиш, дарсликлар ҳамда ўқув дастурларини ишлаб чиқиш орқали таълим сифатини ошириш сингари йўналишларни ўз ичига олади. Бундан ташқари ЮНЕСКО минтақада таълимни ташкил этиш бўйича мулоқот ва бу борада илғор тажрибани оммалаштириш учун восита сифатида хизмат қиладиган Марказий Осиё форумига кўмаклашиш орқали "Таълим барча учун" мақсадига эришиш борасида етакчи ўрин тутadi.

Олий таълим

ЮНЕСКО Ўзбекистонда олий таълимни ислоҳ қилишда, талабалар ва илмий ходимлар билан академик алмашиш ҳамда тармоқларни ташкил этишга ёрдам бермоқда. Ўзбекистонлик кўплаб талаба ва профессорлар ўқиш ҳамда илмий-тадқиқот ишларини ўтказиш учун стипендиялар тақдим этиш бўйича халқаро дастурлардан фойдаланди. ЮНЕСКОнинг мамлакатдаги йирик университетларда ташкил этилган тўққизта кафедра ва миллий қўмиталари бунинг ёрқин мисolidир. Ўзбекистонда ва бошқа мамлакатларда жойлашган олий ўқув юртлари ҳамда илмий-тадқиқот институтлари ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлашга хизмат қилмоқда.

ЮНЕСКО таълим орқали барқарор ривожланиш, халқлар ўртасида тинчлик ва ҳамжиҳатликни сақлаш, инсон ҳуқуқлари, илм-фан ва техникани ривожлантириш, шунингдек, ОИВ/ОИТСга қарши кураш каби муҳим масалалар бўйича билимни оммалаштиришга алоҳида эътибор қаратмоқда. Бунинг учун янги ўқув услублари ва материалларини жорий этиш, ушбу масалаларда хабардорликни яхшилашга доир кампания ҳамда тадбирларни ташкил этиш каби кўплаб акциялар ўтказилмоқда. Ўзбекистоннинг ЮНЕСКО Бирлашган мактаблари лойиҳаси глобал тармоғига қўшилган 31 ўрта мактаби ушбу соҳани ривожлантиришда иштирок этиб, тажриба лойиҳаларини амалга оширмоқда.

ЮНЕСКО

ЮНЕСКО узлуксиз таълим яхши самара беришига ишонади ва унинг ёшлар ҳамда катталар, айниқса, аҳолининг ҳимояга муҳтож қатламлари учун имкониятларини янада кенгайтириш тарафдори. Шунга мувофиқ ЮНЕСКО маҳаллий ҳамжамиятларда ўқув марказлари ва малака ошириш марказларини ташкил этиш орқали инклюзив ҳамда норасмий таълимга фаол ёрдам бермоқда. Бугунги кунда Ўзбекистонда 14та ана шундай марказ фаолият кўрсатмоқда. ЮНЕСКО мамлакатда Ижтимоий ҳимоя йили деб эълон қилинган 2007 йилда мазкур икки йўналишга эътиборни янада кучайтиради.

ЮНЕСКО томонидан қўллаб-қувватланаётган "Ипак йўли" радиосериалини яратиш лойиҳаси кўпчиликни ташвишлантираётган долзарб масалаларни ҳал қилиш борасида норасмий таълимдан фойдаланишнинг яна бир намунаси ҳисобланади. Лойиҳа Марказий Осиёда кенг тарқалган анъанавий оғзаки ижодга асосланган бўлиб, тингловчилар кўнглини чоғ қиладиган ва айти пайтда уларга кундалик ҳаёт муаммоларини ҳал қилишга ёрдам берадиган реал ҳаётдан олинган саҳналарни таклиф этади.

Ташкилот ўз фаолиятида гендер тенглиги масалаларига ҳам алоҳида эътибор қаратмоқда. Бундан ташқари бу масалаларни ҳал этиш учун кичик дастурлар ишлаб чиқилиб, уларнинг амалга оширилиши қишлоқ хотин-қизларига янги билим ва кўникмаларни ўзлаштиришда, шу тариқа ўзи севган касб бўйича фаолият юритиш ва фаровонлигини янада оширишда ёрдам бермоқда.

Маданият

БМТнинг бутунжаҳон табиий ва маданий меросини ҳимоя қилиш ҳамда ривожлантириш ваколатига эга ягона агентлиги ҳисобланган ЮНЕСКО келгуси авлодлар ҳам ушбу меросдан баҳраманд бўлишини таъминлашга қаратилган ишларни амалга оширмоқда. Шу боис Ўзбекистонга ўзининг бой моддий ва маънавий меросини асраб-авайлашда фаол ёрдам бермоқда. Мамлакатда ЮНЕСКО ва Япониянинг ҳамкорликдаги маданий траст жамғармалари, Германиянинг катталар учун таълим ассоциацияси Халқаро ҳамкорлик институти (IIZ-DVV) ва бошқа халқаро ташкилотлар кўмагида қатор лойиҳалар амалга оширилмоқда.

ЮНЕСКОнинг Номоддий маданий меросни ҳимоя қилиш бўйича конвенциясига мувофиқ Бойсун туманидаги тарихий жойлар ва ўзбек шошмақом санъати башарият оғзаки ва номоддий меросининг дурдоналари, деб эълон қилинди.

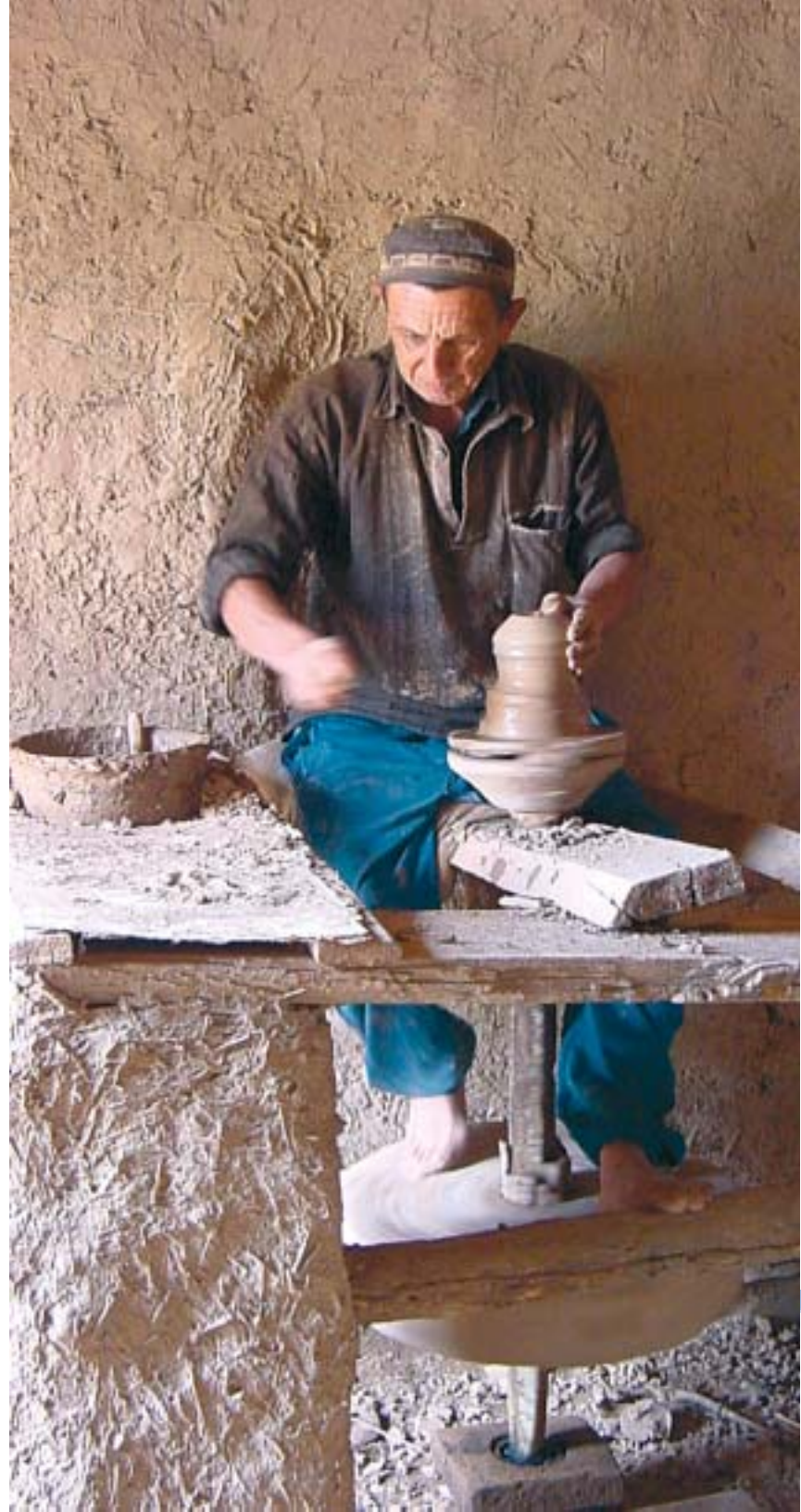
Инсон цивилизациясининг энг қадимги туманларидан бири саналган Бойсунда зороастризм, будда ва ислом динлари таъсири остида яратилган кўплаб анъанавий маросимлар, куй ва оҳанглар, рақслар сақлаб қолинган. Айти пайтда ЮНЕСКО Ўзбекистонга Бойсун тумани анъанавий маданияти ва фольклори миллий рўйхатини ташкил этиш, бу бойликни келгусида ҳам асраб-авайлашга доир узоқ муддатли стратегияни ишлаб чиқиш ва ҳар йили ушбу маданиятга бағишланган фестивалларни ўтказишда ёрдам бермоқда.

Шунингдек, ЮНЕСКО шошмақомлар рақамли реестрини ташкил этиб, илмий тадқиқотлар, конференциялар ҳамда шошмақом ижрочилигига доир зарур анъанавий вокал ва чолғу кўникмаларини ёш авлодга ўргатиш бўйича маҳорат мактабларини ташкил этган ҳолда ушбу санъатни асраб-авайлаш ишида фаол иштирок этмоқда.

Анъанавий сопол буюмлар тайёрлаш санъати Ўзбекистон номддий меросининг қадимий турларидан бири ҳисобланади. Бу борада "Самарқанднинг мовий сополи" лойиҳаси амалга оширилмоқда, ЮНЕСКО маҳаллий кулолларга қадимий сопол тайёрлаш услуб ва кўникмаларини сақлаб қолиш ва ривожлантириш билан бир қаторда уларни янада такомиллаштиришда ёрдам бермоқда. Лойиҳа доирасидаги асосий ишлар Марказий Осиёнинг анъанавий кулолчилиги реестрини шакллантириш, кулоллар бирлашмаси, танлаб олинган аҳоли пунктларида ўқув марказларини ташкил этиш, шунингдек, келажак авлодларга сопол тайёрлашнинг анъанавий кўникмаларини етказиш стратегиясини ишлаб чиқишни ўз ичига олади.

Маданий туризм

ЮНЕСКО учун табиий ва маданий ресурсларни асраб-авайлаш ҳамда ривожлантириш ягона мақсад эмас, балки одамларнинг турмуш даражасини юксалтириш ва янада яхшилашга ёрдамлашишдан иборатдир. "Қадимий Хоразмнинг олтин ҳалқаси" лойиҳаси ушбу ёндашувнинг қанчалик асосли эканлигидан яна бир далолатдир. Оролбўйига бағишлаб ишлаб чиқилган ушбу лойиҳа мазкур ҳудудда маданий ва экологик туризмни ривожлантириш орқали маҳаллий аҳолининг ҳўжалик юритиш фаолиятини рағбатлантиришга қаратилган. ЮНЕСКО мазкур лойиҳа ёрдамида сувни тежайдиган технологияларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш, табиий бўёқлар ҳамда шифобахш ўсимликлардан фойдаланишга қўмаклашмоқда.

Айни пайтда Хоразм вилояти ва Қорақалпоғистон Республикаси таркибига кирадиган қадимги Хоразм ҳудуди минглаб йиллик бой маданий тарихга эга. Бу ерда жойлашган минг ёшли қалъалар, Хива каби ўрта аср шаҳарлари, Султон бобо мақбараси каби мусулмонлар зиёрат қиладиган муқаддас қадамжолар, шунингдек, маҳаллий халқ хунармандчилигига оид турфа хил йўналишлар йўловчи ва сайёҳларни жалб қилиш учун катта аҳамиятга эгадир.

ЮНЕСКО маҳаллий ташкилотларга "Қадимий Хоразмнинг олтин ҳалқаси" янги сайёҳлик йўналишини ва йўл кўрсаткичларини ишлаб чиқиш, Хивада туризм бўйича ахборот марказини ташкил этишга оид ишларда ёрдам бермоқда. Хива, Нукус ва Мўйноқда Хоразм ва қорақалпоқ халқ хунармандчилигини қайта тиклаш ҳамда янги иш ўринларни яратиш бўйича ўқув марказлари ташкил этилди. Бу марказлар "Олтин ҳалқа" йўналиши

бўйича сотиладиган тўқимачилик маҳсулотлари, гиламлар, рангбаранг кашталар билан безатилган сумкалар ишлаб чиқармоқда.

ЮНЕСКО

Фаёзтепа

ЮНЕСКО Ўзбекистонга археологик ёдгорликларни асраб-авайлашда ҳам ёрдам бермоқда. Термиз шаҳри ҳудудида жойлашган икки минг йиллик тарихга эга будда ибодатхонаси Фаёзтепа қолдиқлари ана шундай ёдгорликлар сирасига киради. Бу ерда сақланиб қолган ёдгорликлар қолдиқлари консервация қилинди, атрофидаги ҳудуд сайёҳларни қабул қилиш учун ободонлаштирилди, янги ер ости ўтиш йўлаги, машиналар тўхташ жойи ва марказ барпо этилди. Марказда ноёб моддий маданият ёдгорликлари, деворга ишланган нақшлар ва ҳайкаллар нусхаси, шунингдек, бошқа йирик археологик топилмалар қўйилди.

UNITED NATIONS
Office on Drugs and Crime

ЮНОДК

БМТ конвенциялари ва резолюцияларига мувофиқ БМТ Гиёҳванд моддалар ва жиноятчилик бўйича бошқармаси (ЮНОДК) зиммасига аъзо давлатларга БМТнинг гиёҳванд моддаларга, трансмиллий уюшган жиноятчилик ва коррупцияга қарши кураш конвенцияларини адо этишда, шунингдек, жиноят адлиясини ислоҳ қилиш ва терроризмга қаршилик кўрсатишда ёрдам бериш вазифаси юкланган.

ЮНОДКнинг Марказий Осиёдаги минтақавий ваколатхонаси беш Марказий Осиё давлатларига гиёҳванд моддаларнинг ноқонуний савдоси ва уюшган жиноятчиликка қарши курашда, гиёҳванд моддаларга бўлган талабнинг қисқартирилишида ҳамда терроризмнинг олдини олиш ва унга йўл қўймасликда кўмаклашади. Ушбу ваколатхона Тошкент шаҳрида, унинг бўлинмалари эса Бишкек (Қирғизистон), Душанбе (Тожикистон), Ашхобод (Туркменистон) ва Остона (Қозоғистон) шаҳарларида жойлашган.

26 миллион кишидан зиёд аҳолиси бўлган Ўзбекистон Марказий Осиёдаги аҳоли энг зич жойлашган мамлакат ҳисобланади ва минтақада барқарорликни сақлашда асосий ўрин тутади. ЮНОДК Ўзбекистонда 1993 йилдан гиёҳванд моддаларнинг ноқонуний савдоси ва уларни истеъмол қилиш, уюшган жиноятчилик, коррупция ва терроризм, шунингдек, аҳолининг, айниқса, ёшларнинг хавфсизлиги ва саломатлиги билан боғлиқ масалаларда миллий тузилмалар билан ҳамкорлик қилган ҳолда фаолият юритиб келмоқда.

NIK® Public Safety

HEROIN

CAUTION: Read Instructions Before Use
Contains Strong Acid.

ЮНОДК

Гиёҳванд моддаларга талабнинг қисқартирилиши

Афғонистонда етиштириладиган героиннинг катта қисми транзит билан Марказий Осиё давлатлари орқали олиб ўтилади. ЮНОДК гиёҳванд моддалар транзитининг салбий оқибатларини бартараф этишда Ўзбекистонга мадад бериш мақсадида гиёҳванд моддалар трафикининг олдини олиш самарадорлигини ошириш учун ҳуқуқ-ни муҳофаза қилиш органларининг имкониятларини кучайтириш, жумладан, чегара назоратини мустаҳкамлаш ишларида қатнашади. ЮНОДК мақсадли лойиҳаларни амалга ошириш доирасида зарур бўлган асбоб-ускуналар тақдим этади ва Ўзбекистон халқаро ва ички гиёҳванд моддалар контрабандасига қарши курашда дуч келаётган муаммоларнинг ўзига хослигидан келиб чиққан ҳолда турли тоифадаги мутахассислар учун тренинглар ўтказди. Бунинг ёрқин мисоли сифатида Ўзбекистон ва Афғонистонни бирлаштирувчи Ҳайратон "дўстлик кўприги"ни келтириш мумкин. Кўприк замон талабларига шундай мослаштирилган ва жиҳозланганки, у савдога хизмат қилади, айти пайтда, гиёҳванд моддаларни ноқонуний ташиб ўтилишига йўл қўймайди.

ЮНОДК гиёҳванд моддаларга қарши кураш учун масъул миллий ташкилотларга гиёҳванд моддаларнинг ғайриқонуний савдоси тўғрисида тезкор маълумотлар йиғиб бериш ва таҳлил қилиш тизимини такомиллаштиришга хизмат қилади, шунингдек, мамлакатнинг минтақавий ахборот йиғиш ва тарқатиш маркази билан уланишига ёрдам беради. Ушбу лойиҳа минтақада ҳамкорликни ривожлантириш ва ноқонуний гиёҳванд моддалар савдосига қарши кураш имкониятларини ошириш мақсадига йўналтирилган.

Гиёҳванд моддаларга талабни қисқартириш ва ОИВ/ОИТСнинг олдини олиш

Ўзбекистон транзит мамлакат сифатида Афғонистондан ноқонуний йўл билан келтирилган кўкнори моддалари савдоси билан бир қаторда гиёҳванд моддаларнинг истеъмол қилиниши муаммосига ҳам дуч келаётир, бу эса, ўз навбатида, ОИВ/ОИТСнинг тарқалишига имконият яратади.

Гиёҳванд моддаларнинг истеъмол қилиниши муаммосини ҳал этиш ва ОИВ/ОИТСга қарши курашда ЮНОДК турли тоифадаги тиббиёт ходимларининг касбий салоҳиятларини ошириш бўйича дастурлар ташаббускори сифатида фаолият кўрсатмоқда. Ушбу дастур мижозларга гиёҳванд моддаларни инъекция йўли билан қабул қилувчилар ўртасида тарқалувчи ОИВ ва бошқа инфекцияларнинг олдини олиш ва гиёҳвандликни даволаш юзасидан кенг хизмат соҳаларини тақдим этиш борасида таълим беришни ўз ичига олади.

ЮНОДК, шунингдек, оммавий ахборот воситалари ва нодавлат нотижорат ташкилотларига гиёҳвандликнинг салбий оқибатлари ҳамда ОИВ/ОИТСнинг хавфлилиги тўғрисида ахборот ва таълим материалларини ишлаб чиқиш, аҳолининг, айниқса, ёшларнинг хабардорлигини ошириш юзасидан тадбирлар ташкил этишда ёрдам кўрсатади.

ЮНОДК

Ҳуқуқий соҳадаги ёрдам

Юқорида кўрсатиб ўтилган муаммоларни бартараф этиш самарали ҳуқуқий ва институционал асосни талаб этади.

Ушбу мақсадда ЮНОДК қонунчиликни такомиллаштириш ва уни БМТнинг гиёҳванд моддаларни назорат қилиш, трансмиллий уюшган жиноятчилик ва терроризмга қарши кураш конвенцияларига мувофиқ ҳолга келтириш юзасидан маслаҳат кўмагини беради. БМТ гиёҳванд моддалар ва жиноятчилик бўйича бошқармаси гиёҳвандлик ва ОИВ/ОИТСнинг олдини олиш ва даволаш стратегиясини; гиёҳванд моддаларнинг қонунга хилоф равишдаги савдоси ва ноқонуний пулни қонунийлаштиришнинг олдини олиш ҳақидаги қонунларни; юқорида кўрсатиб ўтилган соҳаларда экстрадиция ва халқаро ҳуқуқий ҳамкорликни такомиллаштирилишини қўллаб-қувватлайди. Шунингдек, ЮНОДК Ўзбекистонга терроризмга қарши ҳуқуқий тартиботни мустаҳкамлашда, асосан, БМТнинг тегишли конвенциялари ва протоколларини ратификациялаш ҳамда уларга амал қилишда кўмаклашиш ҳамда жиноят адлияси хизматчилари ва қонун яратиш фаолиятида иштирок этувчи ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимларини ўқитишни ташкил этиш йўли билан ёрдам беради.

Ҳуқуқбузарлик ва ноқонуний одам савдосининг олдини олиш

Ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш соҳасида ЮНОДК Ўзбекистон учун ноқонуний одам савдоси муаммоси юзасидан икки йиллик лойиҳа ишлаб чиқди. Лойиҳа муаммонинг ҳуқуқий жабҳасига асосий эътиборни қаратади ва ўз олдига юридик, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи муассасаларнинг ноқонуний одам савдосига йўл қўймаслик ва унга қарши курашдаги имкониятларини ошириш мақсадини қўяди. У Ўзбекистонга мазкур соҳада миллий қонунчиликни халқаро ҳуқуқий меъёрлар билан уйғунлаштиришда ёрдам бериш, шунингдек, мамлакатнинг ҳар бир минтақасидаги ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларда бу борада таълимни ташкил этиш ва маълумот манбаларини кенгайтиришга йўналтирилган.

ЮНОДК лойиҳалари қатор мамлакатлар ва донор ташкилотлар, жумладан, нефтни экспорт қилувчи мамлакатлар ташкилоти (ОПЕК), "НАТО-Россия" кенгаши ва Европа Комиссияси томонидан молиялаштирилади.

UNAIDS
JOINT UNITED NATIONS PROGRAMME ON HIV/AIDS

UNHCR
UNICEF
WFP
UNDP
UNFPA

UNODC
ILO
UNESCO
WHO
WORLD BANK

ЮНЭЙДС

БМТнинг ОИВ/ОИТС бўйича қўшма дастури (ЮНЭЙДС) БМТнинг ўнта агентлиги - ЮНИСЕФ, WFP, БМТРД, UNFPA, ЮНОДК, ХМТ, ЮНЕСКО, ЖССТ, UNHCR ва Жаҳон банкининг ОИВ-инфекциясининг глобал миқёсда олдини олиш борасидаги саъй-ҳаракатлари ва ресурсларини мувофиқлаштиради.

ЮНЭЙДС дунёнинг 75 мамлакатада фаолият кўрсатмоқда. У мамлакат даражасида ҳамкор ҳомийларнинг ОИВ-инфекциясининг олдини олиш бўйича миллий чора-тадбирларни қўллаб-қувватлашга қаратилган биргаликдаги саъй-ҳаракатини ўзида мужассам этади. Шунингдек, ЮНЭЙДС БМТнинг ОИВ/ОИТС бўйича тематик гуруҳи - ҳамкор ҳомийлар ва БМТнинг бошқа агентликларининг ОИВ-инфекциясининг олдини олиш борасида стратегик қарорлар қабул қилишга жавобгар қўшма органини қўллаб-қувватлашни таъминлайди.

ЮНЭЙДС хатти-ҳаракатлари давлат, хусусий ва жамоатчилик ҳамкор бирлашмаларни ривожлантириш, ОИВ/ОИТС билан боғлиқ масалаларга доир стратегик ахборотни бошқаришни кучайтириш каби ОИВ-инфекциясининг хавфига мос жавоб қайтариш бўйича самарали чора-тадбирларни амалга оширишда миллий тузилмалар имкониятларини кенгайтиришга қаратилган. Бундан ташқари ЮНЭЙДС жойларда миллий миқёсда бу борада амалга оширилаётган ишларни баҳолаш ва унинг мониторингини кучайтириш, мамлакатларнинг мавжуд техник ҳамда молиявий ресурсларидан фойдаланишини таъминлаш борасида ҳам иш юритмоқда.

ЮНЭЙДС миллий ҳаракат чораларини қўллаб-қувватлаган ҳолда, 2005 йилда Тошкентда Ўзбекистон ҳамда Тожикистон учун ўзининг минтақавий ваколатхонасини очди.

ЮНЭЙДС

ОИВ-инфекциясининг олдини олиш стратегияси

ЮНЭЙДС Ўзбекистонга 2003-2006 йилларда мамлакатда ОИВ-инфекциясининг эпидемияси тарқалишига қарши ҳаракат стратегия дастурини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда, 2007-2011 йилларга мўлжалланган янги дастурни тайёрлашда ёрдам берди. Шунингдек, ЮНЭЙДС мамлакатнинг ОИТС, сил ва безгакка қарши кураш бўйича глобал жамғармага талабномасини расмийлаштиришга ҳам кўмаклашди. 2004 йилда Ўзбекистон Глобал жамғармадан 24,5 миллион АҚШ доллари миқдорида грант олди. Бу ресурслар мамлакатда аҳолининг ҳимояга муҳтож қатламлари орасида касалланишни камайтириш орқали ОИВ-инфекциясининг тарқалишининг олдини олиш учун ажратилди. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг ОИТС маркази мазкур лойиҳани амалга ошириш бўйича мувофиқлаштирувчи этиб тайинланди.

Ҳамжамиятлар даражасидаги саъй-ҳаракатлар

ЮНЭЙДС Ўзбекистонда миллий даражада ОИВ-инфекциясининг олдини олиш бўйича ҳокимлар альянсини ташкил этишни таклиф қилди. 2006 йилда ЮНЭЙДС томонидан молияланадиган янги лойиҳани амалга ошириш бошланди. Лойиҳа маҳаллий ҳокимият органлари ва фуқаролик жамияти институтлари ўртасида уларнинг ОИТСнинг олдини олиш борасидаги биргаликдаги саъй-ҳаракатида ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлашга қаратилган. Бу борада ОИВ-инфекциясини юқтирган одамларни мазкур ишга жалб қилишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

ЮНЭЙДС

ОИВ-инфекциясини юқтирган одамларга ёрдам бериш

ЮНЭЙДС Ўзбекистонда ОИВ-инфекциясини юқтирган одамларни бирлаштирган биринчи нодавлат ташкилотини ташкил этишга кўмаклашди. Айти пайтда ЮНЭЙДС бундай одамлар учун нодавлат нотижорат ташкилотлар тармоғини шакллантириш ва мустаҳкамлашда ёрдам бермоқда. Бу ОИВ-инфекциясининг олдини олиш, унга чалинган одамларни даволаш, парвариш қилиш ва ёрдам кўрсатишдан умумий фойдаланиш тамойилини ҳаётга жорий этишда муҳим қадам бўлади.

Янги дастурлар

Бугунги кунда ЮНЭЙДС ўз фаолиятини ОИВ/ОИТС билан боғлиқ барча хизматлардан умумий фойдаланишни таъминлаш режасини амалга ошириш, ҳамкорликни миллий даражада кенгайтириш, ОИВ-инфекциясини юқтирган одамлар тармоғини қўллаб-қувватлаш, шунингдек, БМТнинг ОИВ/ОИТС бўйича агентликларининг бирлашган жамоасини мустаҳкамлашга ёрдам беришга қаратмоқда.

ЮНЭЙДС БМТ агентликларининг янги қўшма лойиҳасига алоҳида эътибор қаратмоқда. Ушбу лойиҳанинг мақсади ОИВ тарқалиш хавфининг олдини олиш бўйича миллий чора-тадбирларни амалга оширишда бу иллатни юқтирган одамларнинг ҳам иштирокини кенгайтиришдан иборат.

ОИВ-инфекциясини юқтирган одамлар жамоаси институционал ҳамда профессионал салоҳиятини ривожлантиришга қаратилган мазкур лойиҳа 2007 йилда БМТнинг ОИВ/ОИТС бўйича тематик гуруҳи ташаббуси билан амалга оширилмоқда. Лойиҳа доирасида тармоқ аъзоларига ОИВ/ОИТС дастурлари бўйича БМТ агентликларида тажриба орттириш имкониятини яратиш режалаштирилмоқда. Бу эса БМТ ва ушбу нодавлат ташкилот ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлашга ёрдам беради. Лойиҳа ОИВ-инфекциясини юқтирган одамларга профилактика чораларида ўз билим ва тажрибасини қўллаш орқали ушбу иллат тарқалишининг олдини олиш борасида катта ҳисса қўшишига ёрдам беришидан умид қилинмоқда.

Мингйиллик ривожланиш мақсадларига эришиш йўлидаги ҳамжиҳат ҳамкорлик

Мингйиллик ривожланиш мақсадлари (МРМ) дунёнинг етакчи мамлакатлари қашшоқлик даражасини пасайтириш ва одамлар фаровонлигини ошириш бўйича энг муҳим масалаларни ўзаро келишиб олишини тақозо этадиган ўзига хос қарорлардир. Бу ривожланишнинг аниқ муддат, вазифа ва кўрсаткичларга эга бир-бири билан ўзаро боғлиқ саккизта мақсади бўлиб, улар ёрдамида ушбу мақсадларга нечоғлик эришилганини аниқлаш мумкин. МРМ жаҳон ҳамжамияти саъй-ҳаракатларини одамлар ҳаётида баҳолаш мумкин бўлган муайян ўзгаришларга эришишга йўналтиради ва қўлга киритилган натижаларни баҳолаш мезонларини белгилаб беради.

БМТнинг Ўзбекистондаги агентликлари гуруҳи мамлакат ҳукуматиغا Мингйиллик ривожланиш мақсадларига эришиш борасидаги мажбуриятларни бажаришда ёрдам бермоқда. БМТнинг Ўзбекистондаги агентликлари Мингйиллик декларацияси қабул қилингандан буён МРМни мамлакат учун ишлаб чиқилган БМТнинг ривожланишга қўмаклашиш бўйича муваққат дастурига, шунингдек, ўзларининг дастур ва стратегияларига муваффақиятли интеграциялаштирди.

**"МИНГЙИЛЛИК РИВОЖЛАНИШ
МАҚСАДЛАРИ БИЗНИНГ ЁРҚИН КЕЛАЖАК
БАРПО ЭТИШ ЙЎЛИДА БОЙ ВА ҚАШШОҚ
МАМЛАКАТЛАР ЎРТАСИДАГИ ҲАМКОРЛИК
ИТТИФОҚИНИ БИРГАЛИҚДА ТАШКИЛ
ҚИЛИШГА ҚАРАТИЛГАН
ҚАРАШЛАРИМИЗДАН ИБОРАТДИР. ЖОРИЙ
ЙИЛ УШБУ МАҚСАДЛАРГА ЭРИШИШГА
ДОИР САЪЙ-ҲАРАКАТЛАРИМИЗ УЧУН ҲАЛ
ҚИЛУВЧИ ЙИЛ ҲИСОБЛАНАДИ. НЕГАКИ, БУ
ЙИЛ 2015 ЙИЛГАЧА МЎЛЖАЛЛАНГАН
ДАВРНИНГ ЎРТАСИДИР".**

**Пан Ги Мун,
БМТ Бош котиби**

МРМ Ўзбекистонда

БМТнинг Ўзбекистондаги агентликлари гуруҳи Ўзбекистон ҳукумати, донор ташкилотлар ва фуқаролик жамияти ўртасида миллий МРМ ҳамда вазифаларни ишлаб чиқиш масаласида кўмаклашмоқда. Бу ҳаракатлар натижасида саккизта долзарб мақсад миллий шароитлар ҳисобга олинган ҳолда мослаштирилди ва аниқ вазифа ҳамда асосий кўрсаткичлар билан бирга қабул қилинди. Миллий ривожланиш мақсадлари, жумладан, турмуш даражасини ва бошланғич ҳамда ўрта мактабларда таълим сифатини ошириш, эркеклар ва хотин-қизлар тенглигини рағбатлантириш, барқарор атроф-муҳитни таъминлаш каби мақсадларни ўз ичига олган. 2006 йилда БМТнинг Ўзбекистондаги агентликлари гуруҳи мамлакат ҳукумати билан яқин ҳамкорликда Мингйиллик ривожланиш мақсадлари бўйича биринчи миллий маърузани чоп этди. Унда ҳар бир миллий мақсаднинг ижроси батафсил шарҳланган.

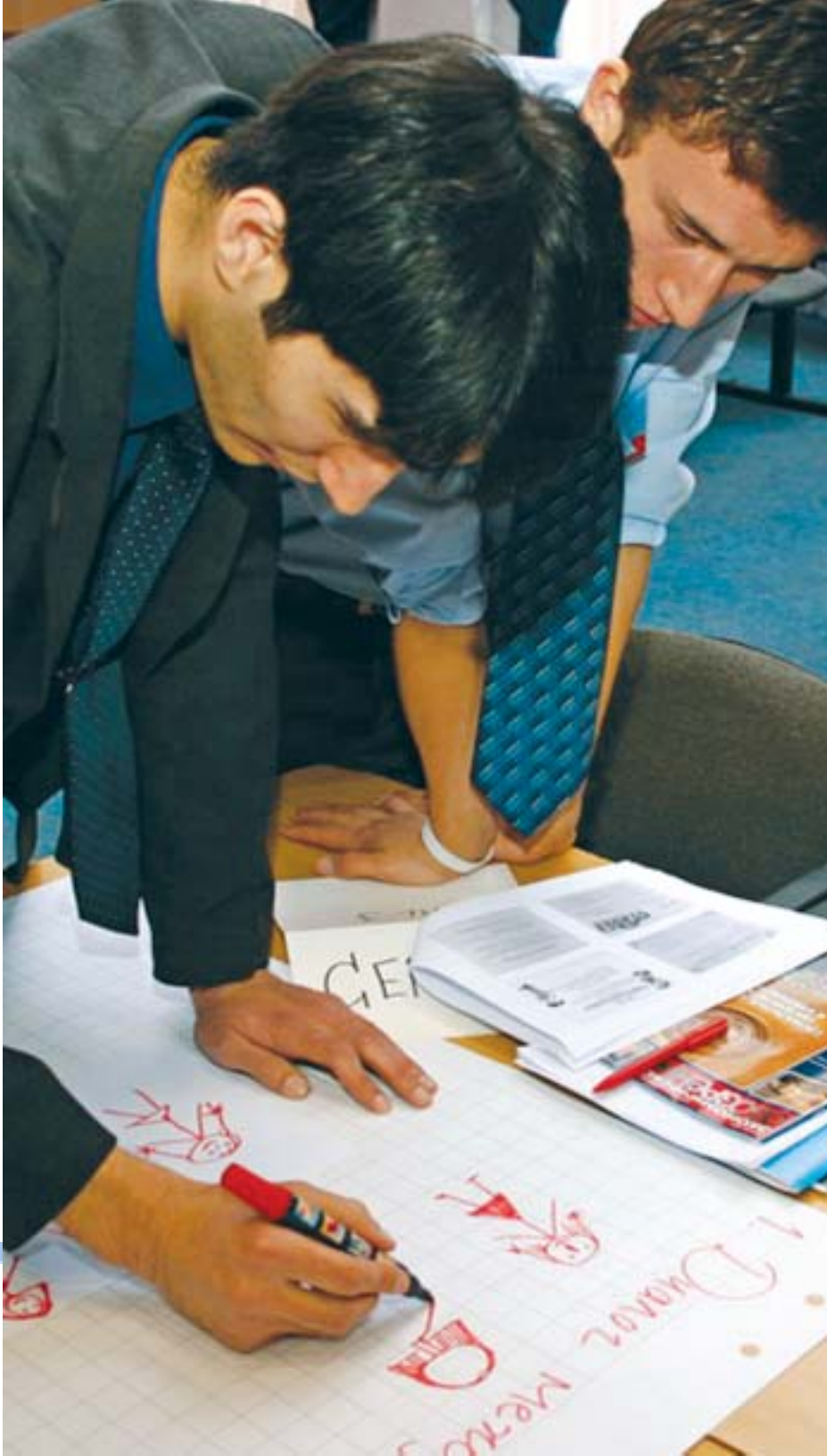
Ҳамкорлик самарадорлигини ошириш

2004 йили БМТнинг Ўзбекистондаги агентликлари гуруҳи БМТнинг ривожланишга қўмаклашиш бўйича муваққат дастурини (ЮНДАФ) ишлаб чиқди. Бу дастур Ўзбекистонга 2005-2009 йилларда ривожланиш масалаларини ҳал этишда техник ёрдам бериш стратегиясини ўз ичига олган. ЮНДАФ МРМ ва ривожланишнинг миллий устувор вазифаларига асосланган бўлиб, БМТ, Ўзбекистон ҳукумати ва фуқаролик жамияти учун устувор вазифаларни белгилайди, уларни БМТ агентликлари айрим дастурларининг ижроси билан бевожита узвийлаштиради. Ушбу умумий стратегия БМТнинг Ўзбекистондаги агентликлари гуруҳига дастурларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш учун биргаликдаги имкониятларни аниқлаш, шу тариқа БМТнинг ривожланиш соҳасидаги фаолияти самарадорлигини имкон қадар ошириш ҳамда сезиларли натижаларга эришишда ёрдам беради.

Мазкур стратегияни амалга оширишга қўмаклашиш мақсадида ОИВ/ОИТС, турмуш, таълим ва соғлиқни сақлаш даражасини ошириш масалалари бўйича фаолият юритадиган БМТ гуруҳлари таъсис этилди.

Мамлакат аҳолисини МРМга оид хабардорлигини ошириш

БМТнинг Ўзбекистондаги агентликлари гуруҳи юқорида қайд этилган ташаббусларга мувофиқ мамлакатда МРМни оммалаштириш ва илгари суришга қаратилган ҳамкорликдаги ишларни амалга оширмоқда. Аҳоли турли қатламларининг МРМ ҳақидаги хабардорлигини ошириш ушбу мавзу бўйича умуммиллий кампаниянинг ажралмас қисмини ташкил этади. Ривожланиш мақсадларини тарғиб қилиш, ушбу мақсадларга эришишда ҳукумат ва БМТ амалга ошираётган ишларни ёритишга республика оммавий ахборот воситалари ҳам фаол жалб қилинмоқда. Масалан, миллий ва маҳаллий даражада қарорлар қабул қиладиган шахслар, фуқаролик жамияти ташкилотлари, оммавий ахборот воситалари ва академик доиралар вакиллари учун МРМнинг мазмун-моҳиятини ҳамда уларнинг аҳамиятини тушунтиришга оид қатор тадбирлар ўтказилди.

БМТнинг қўшма дастури доирасида ва Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси кўмагида миллий механизм ташкил этилди. Ушбу механизм ишида МРМ тўғрисида ахборот тарқатадиган 10 минг нафар маҳалла фаоли иштирок этмоқда.

Ёшлар Мингйиллик ривожланиш мақсадларини тарғиб қилишда катта куч саналади. Уларнинг ривожланишининг глобал ва миллий мақсадлари хусусидаги билимни тарқатишдаги иштироки, шунингдек, Ўзбекистонда МРМни амалга оширишга ўз ҳиссасини қўшиши айниқса муҳимдир.

БМТнинг Ўзбекистондаги агентликлари гуруҳи биргаликда ёшларнинг ривожланиш масалаларидаги тушунчасини чуқурлаштириш мақсадида МРМ бўйича талабаларнинг қатор йирик конференцияларини ташкил этди. Талабаларнинг ўзлари ҳам ушбу ишга ҳиссасини қўшиш имконига эга бўлди. Улар кичик лойиҳалар устида ишлашни бошлади. Чунончи улар университетларда "Экология бурчаклари"ни ва ўз тенгқурлари учун МРМ мавзуси бўйича семинарлар ташкил этди. Ёшлар шижоати, уларнинг инновация гояларидан илҳомланган БМТнинг Ўзбекистондаги агентликлари "Ёшлар саъй-ҳаракати - ривожланиш мақсадлари йўлида" лойиҳасини қўллаб-қувватлашга тайёр.

2006 йили ўзбекистонлик бир неча нафар талаба Олмаатада минтақавий ёшлар оромгоҳи ишида иштирок этди. Бундан ташқари БМТнинг Ўзбекистондаги агентликлари гуруҳи иккита ёш етакчини БМТнинг ёшлар етакчилиги масалалари бўйича биринчи саммитида иштирок этиш учун танлаб олди. Саммит ташкилотнинг Нью-Йоркдаги қароргоҳида бўлиб ўтди ва "МРМга спорт ва маданият орқали эришиш" мавзусига бағишланди.

Ўзбекистон, 100029, Тошкент шаҳри, Т.Шевченко кўчаси, 4-уй

Тел.: (+99871) 1203450, 1206167

Факс: (+99871) 1203485

Электрон почта манзили: registry.uz@undp.org

<http://www.un.uz>

Ўзбекистон, 100029, Тошкент шаҳри, Т.Шевченко кўчаси, 4-уй

Тел.: (+99871) 1203450

Факс: (+99871) 1203485

Электрон почта манзили: registry.uz@undp.org

<http://www.undp.uz>

Ўзбекистон, 100090, Тошкент шаҳри, М.Таробий кўчаси, 14-уй

Тел.: (+99871) 1206899

Факс: (+99871) 1206897

Электрон почта манзили: fazlitdinov@unfpa.org

<http://www.unfpa.org>

Ўзбекистон, 100017, Тошкент шаҳри, Х.Сулаймонова кўчаси, 43-уй

Тел.: (+99871) 1339735

Факс: (+99871) 1206508

Электрон почта манзили: tashkent@unicef.org

<http://www.unicef.org/uzbekistan>

Ўзбекистон, 1000100, Тошкент шаҳри, М.Таробий кўчаси, 16-уй

Тел.: (+99871) 3615172

Факс: (+99871) 3615178

Электрон почта манзили: office@who.uz

<http://www.euro.who.int>

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Ўзбекистон, 100100, Тошкент шаҳри, А.Темур кўчаси, 95-уй

Тел.: (+99871) 1207116

Факс: (+99871) 1321382

Электрон почта манзили: office@unesco.org.uz

<http://www.unesco.org.uz>

UNITED NATIONS
Office on Drugs and Crime

Ўзбекистон, 100100, Тошкент шаҳри, А.Каҳҳор кўчаси, 30 "а" уй

Тел.: (+99871) 1208050

Факс: (+99871) 1206290

Электрон почта манзили: unodc.roca@unodc.org

<http://www.unodc.org/uzbekistan>

UNAIDS
JOINT UNITED NATIONS PROGRAMME ON HIV/AIDS

UNHCR
UNICEF
WFP
UNDP
UNFPA
ILO
UNESCO
WHO
WORLD BANK

"Инконель" бизнес маркази

Ўзбекистон, 100000, Тошкент шаҳри, А.Пушкин кўчаси, 75-уй, 3-қават

Тел./факс: (+99871) 1203082, 1203083

Электрон почта манзили: aziz.khudoberdiev@undp.org

<http://www.unaids.org>

СУРАТЛАР

Мукова (чапдан ўннга): А.Усова, ЮНИСЕФ суратлари, ЮНЕСКО суратлари/О.Арапова, С.Лукашевич, UNFPA суратлари, ЮНЕСКО суратлари, БМТРД/ЕИ/М.Моде суратлари.

Мукованинг орқа томони: БМТРД/ЕИ/М.Моде суратлари, М.Астон, Л.Кошелапова, С.Курбонов, БМТ суратлари, ЮНЕСКО суратлари.

4-бет: БМТ суратлари, ЮНИСЕФ суратлари, А.Жумаев, А.Усова, ЮНЕСКО суратлари, С.Абатуров, ЮНОДК суратлари; 5-8-бетлар: БМТ суратлари; 9-бет: П.Атанасов, БМТ/А.Раҳимбоев суратлари, А.Антонов; 10-11-бетлар: БМТ суратлари; 12-бет: С.Лукашевич; 13-бет: А.Жумаев, Л.Кошелапова, С.Лукашевич, Л.Кудрейко; 14-бет: БМТРД/ЕИ/М.Моде суратлари; 16-бет: БМТРД/ЕИ/М.Моде суратлари; БМТРД суратлари, В.Ботц; 17-бет: С.Абатуров, БМТРД суратлари; 18-бет: А.Жумаев; 19-бет: А.Усова; 20-бет: БМТРД/ЕИ/М.Моде суратлари; 21-бет: ЮНИСЕФ суратлари; 22-бет: БМТ суратлари/К.Минайченко, В.Шивалдова; 23-бет: С.Курбонов, А.Аҳмедов, UNFPA суратлари; 24-бет: Р.Шагаев, БМТРД/ЕИ/М.Моде суратлари; 25-бет: UNFPA суратлари; 26-28-бетлар: ЮНИСЕФ суратлари; 29-бет: М.Астон; 30-бет: ЮНИСЕФ суратлари; 31-бет: БМТРД/ЕИ/М.Моде суратлари, С.Абатуров; 32-бет: ЮНИСЕФ суратлари, БМТРД/ЕИ/М.Моде суратлари; 33-бет: ЮНИСЕФ суратлари; 34-бет: Р.Шагаев; 35-бет: ЮНИСЕФ суратлари; 36-бет: А.Усова, БМТРД суратлари; 37-бет: В.Ким, БМТ суратлари/А.Раҳимбоев; 38-бет: С.Ўрманов, В.Ким, А.Усова; 39-бет: БМТРД/ЕИ/М.Моде суратлари, М.Головачев, С.Абатуров; 40-бет: БМТ суратлари/С.Бермёньев; 41-42-бетлар: ЮНЕСКО суратлари; 43-бет: С.Абатуров, ЮНЕСКО суратлари; 44-бет: БМТ суратлари/А.Раҳимбоев, ЮНЕСКО суратлари; 45-46-бетлар: ЮНЕСКО суратлари; 47-бет: ЮНЕСКО суратлари/А.Арапов; 48-бет: ЮНЕСКО суратлари, О.Арапова; 49-бет: ЮНЕСКО суратлари; 50-бет: ЮНЕСКО суратлари, А.Раҳимов; 51-бет: ЮНЕСКО суратлари/И.Шантефор, А.Каразас, ЮНЕСКО суратлари; 52-54-бетлар: ЮНОДК суратлари/А.Раҳимбоев; 55-57-бетлар: ЮНОДК суратлари; 58-бет: С.Абатуров; 59-бет: ЮНЭЙДС суратлари; 60-бет: А.Усова; 61-62-бетлар: ЮНЭЙДС суратлари, С.Абатуров; 63-бет: ЮНЭЙДС суратлари, С.Абатуров; 64-бет: Ж.Мусакулов; 65-бет: А.Ёкубов; 66-бет: БМТ суратлари/А.Раҳимбоев; 67-бет: БМТРД/ЕИ/М.Моде суратлари, ЮНИСЕФ суратлари, Н.Жўраев; 68-69-бетлар: БМТРД/БМТ.

МИННАТДОРЛИК

Ушбу нашрда "Ўзбекистонда Мингйиллик ривожланиш мақсадлари", "Жаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш куни - 2006", "Оби ҳаёт", "Ўзбекистон - Марказий Осиёнинг юраги", "Меҳр-муҳаббат ва бағрикенглик билан" фототанловларига тақдим этилган қатор суратлардан фойдаланилди. Мазкур фототанловлар Ўзбекистон Бадиий академияси, Тошкент фото уйи, Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, Савдо-саноат палатаси, "Экономическое обозрение" журна-ли, ГФРнинг Ўзбекистондаги элчихонаси, Гёте номидаги институт, Германиянинг Техник ҳамкорлик жамияти (GTZ), Теодор Хойсс номидаги коллеж ва Конрад Аденауэр жамғармаси ва-колатхоналари билан ҳамкорликда ташкил этилган эди.

mega
Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Mega Basım
босмахонасида чоп этилган

